

Luna terre
stris ex Ari
stotele.

Enoch, &
Helias i Pa-
radiso terre
Ari.

Lunam, vel vsq; ad lunarem circulū Quia hoc modo, vt arguēdo probabatur, esset Paradisus situata in sphaera ignis, vbi habitatio hominū esse non posset. Possumus tamen & hoc modo saluare Paradisum esse eleuatā vsq; ad Lunam nō quantum ad situm, sed quantum ad aliquam cōditionem, in qua Paradisus sequitur, & imitatur conditionē substantiæ Lunæ. Nam Luna secundū Philosophum in de cælo & mūdo, est quasi tota terrestris, quia est vicinior terræ, quā aliquod aliud cæleste corpus. Propter quod licet omnia corpora cælestia sint incorruptibilia: tamē quādo inuenimus aliquam habitationem terrestrē participare aliquid de conditione incorruptibilitatis: dicimus habitationem illam magis attingere in hoc Lunam sic vicinam terræ, quā alia corpora supercælestia eleuata magis à terra. Et quia Paradisus illa terrestris propter magnam tēperiem ibi existentem vitam non sic corruptibilem, sed magis longeuam præstat suis habitantibus, vt Enoch, & Helig, qui ibi esse dicuntur: ideo ratione illius incorruptibilitatis, in qua aliquo modo imitatur Lunam, dicitur pertingere vsque ad Lunarem circulum.

D V B. II. L A T E R A L I S.

An Paradisus temperiem habeat. Conclusio est affirmatiua.

Vide Barth. Syb. locis supra citatis, & q. 2. Vide etiam Gabriel d. 17. q. 2. D. Th. 1. p. q. 102. ar. 2. Sco. d. 17. q. 2.

Paradisus Regio est temperatissima, ex humiditatis ratione: radiorum solarium defectu: situq; inter frigidum, & calidum: & ex ipso ordine, & aspectu, quem habet: & ex temporum aequalitate.

ECVNDa autem dubitatio de Paradiso est quantum ad eius temperiē, quia dicitur regio multum temperata. Ideo merito dubitatur quibus de causis est ibi tanta temperies. Dicendum, quod quinque causas possumus assignare ad probandum ibi esse tantam temperiem, vt Sancti, & Doctores dicunt: vt sit prima causa ex superexistentia istarum humiditatum: tam existentium in terra, quā eleuatarum à terra. Secunda vero causa fit ex defectu reflexionis radiorum solarium. Tertia vero sit ex sua collocatione inter aerem frigidum, & calidum, Quarta ex aspectu, & ordine, quem habet ad cæleste corpus. Quinta ex aequalitate temporum, siue ex aequalitate dierum, & noctium. Prima via sic patet: Nā* radij solares in materia grossa, & specialiter in materia humida magis vrunt, * & ideo dicimus, quando radij solares videntur nos vrere, & incendere, quod est signum pluuia. Et quia Paradisus est locus eleuatus ultra omnem eleuationem istarum humiditatum: ideo radij solares non possunt ibi tantā adusionem causare, & ex hoc ibi quædam temperies causatur, vel generatur. Secūda via ad hoc idem sumitur ex defectu reflexionis radiorum so-

*Solis radij
in materia
grossa, &
humida
magis vrunt
*pluuia signum,

lariū. Nam sicut pila proiecta ad terrā, sursum eleuatur, & reuertitur: sic radij solares peruenientes ad terram reuertuntur superius, & reflectuntur, & ex ista reflexione, & reuersione, quæ quasi duplicantur, radij habent inducere calorem, & æstum. Vbi ergo deficit ista reflexio radiorum, est continuum frigus, & vapores humidi illuc peruenientes inspissantur, & faciunt nubes, quibus factis fiunt pluuia. Paradisus ergo terrestris eleuata super omnes istas humiditates, & super omnes istas reflexiones radiorum solarium debet esse regio tēperata. Videmus, n. q. radii solares transeunt per materiam humidam, vt patet in ampulla plena aqua: habent ad generare ignem. sed Paradisus terrestris situata est super omnes istas humiditates, & super medium interstitium aeris, vbi est continuum frigus. Cōcluditur ex hoc aperte, q. sit regio tēperata. Tertia autē via ad hoc idem sumitur ex modo situationis Paradisi. Est enim situata inter aerem calidum, & frigidum. quia est situata inter aerē propinquum igni, qui est calidus, & per propinquum medio interstitio, qui est frigidus. vt ex caliditate ignis, infra quā est situata: & frigiditate medijs interstitij, supra quod est collocata, quandam temperiem habeat.

Pluuia, &
nubes unde
oriatur.

Paradisi &
glo.

Quarta via sumit ex aspectu, & ordine, quæ habet ad cæleste corpus. Nā quia ante, quā perueniatur ad habitationem Paradisi, deficit reflexio radiorum solarium: & cum radij simplices non duplices per reflexionem radiorum modicum æstum habeant facere: Ideo nisi Paradisus haberet aspectum, & ordinem ad partem cæli magis calidam: forte esset imtemperata, & esset nimis frigida. Ideo dicitur esse situata sub æquinoctiali, qui diuidit circulum Zodiaci, sub quo est cursus solis, vt ex hoc aliquem calorem habeat temperatum, ne ibi excedens frigiditas dominetur. Oportet enim Paradisum, in qua reflexio radiorum solarium ibi nō pertingit: esse sub torrida Zona, & esse sub cursu solis. quia radii solares simplices, nisi sint quasi directi: sic superuincuntur à frigore, vt non possint temperiē facere. Quinta via ad idem sumitur ex aequalitate temporum, siue ex aequalitate dierum, & noctium. Nam cum sit illa habitatio sub æquinoctiali: semper sunt noctes æquales diebus, & econuerso. Nam est in principio Arietis, & Libræ omnibus existētibus in terra habitabili, quia in illis duobus pūctis sunt omnibus eis dies æquales noctibus: hoc est in omni tempore habitantibus sub æquinoctiali, quia semper habent dies æquales noctibus, & econuerso. Cum ergo Sol in die calefaciat, & in nocte infrigidet: ex aequalitate dierum, & noctium semper erit ibi æquale temperamentum.

Paradisi &
spectus ad
cælum.

Paradisus
sub æquino-
ctiali.

Æquino-
ctiū in Para-
diso perpetuum.

D

D V B. III. L A T E R A L I S.

An Paradisus voluptatis dici possit. Conclusio est affirmatiua.

ERTIA dubitatio de Paradiso oritur quantum ad eius voluptuositatem. Nam cū dicatur Paradisus voluptatis, merito dubitatur, ex quibus causis

causis causatur ista voluptuositas, vel illa delectabilitas. A D V B. IIII. L A T E R A L I S.

Sciendum ergo, quòd possumus quinque causas assignare, quare dicta est Paradisus voluptatis. Et prima sumatur ex bonitate terræ. Secunda ex abundantia aquarum. Tertia ex claritate aeris. Quarta ex amenitate arborum. Quinta ex multiplicatione, & duplicitate fructuum.

Paradisi terra.

Prima via sic patet: Creditur. n. ibi esse ita bona terra, quòd homo operando ibi ad solatium: sine sudore vultus, & sine labore, & sine generatione impedimentorum, vt spinarum, tribulorum, & aliarum herbarum inutilium: inhabitantes ibidem omnem fertilitatē obtinuisent. Propter quod August. vult, quòd in statu innocentiae fuisset agricultura ad solatium non ad laborē.

Agricultura in statu innocentie qualis.

Secunda via ad hoc idem sumitur ex abundantia aquarum. Vnde dicitur Gen. 1. quòd fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradisum, qui inde diuiditur in quatuor capita. Fluuius ergo ille diuisus in quatuor capita ad irrigandum Paradisum egrediebatur de loco voluptatis. quod magnam delectationem fecisset habitantibus in ea, vel ibidem.

Paradisi aquæ.

Tertia via ad hoc idem sumitur ex claritate aeris. Nam vt dicitur Eccl. 11. Dulce lumen, & delectabile est oculis videre solem. & quia ibi semper fuisset aer clarus non permixtus vaporibus: semper fuisset ibi voluptuosum viuere propter aeris claritatem.

Paradisi aëres.

Quarta via ad hoc idem sumitur ex amenitate arborum, quia plantauerat Deus Paradisum voluptatis ex amenis arboribus portatibus delectabiles fructus: in quo posuit hominem, quem plantauerat. Ipsa ergo amenitas arborum cum dulcedine fructuum causabat, quòd esset ibi delectabile, & voluptuosum viuere.

Paradisi fructus duplices.

Quinta via ad hoc idem sumitur ex multiplicatione, & duplicitate fructuum. Credibile est. n. quòd non solum erant ibi arbores amenæ facientes dulces fructus, & delectabiles: sed etiam, quæ erant ibi multæ tales arbores facientes fructus duplices, quia produxissent bis in anno. ergo tunc ratione multipliciratis fructuum, quia fuissent ibi multæ arbores facientes multiplices bonos fructus: erat ibi voluptuosum viuere.

Quòd autem ibi arbores bis fructificassent in anno, patet, quia cum ponatur illa regio sub æquinoctiali, & secundum Astronomos, existentes sub æquinoctiali habeant duas æstates, & duas hyemes, vt etiam notum est modicum sentientibus de Astronomia: oportet eos sic existentes habere duas recollectiones fructuum. Assignauimus autem quinque causas quare in Paradiso est viuere voluptuosum. i. delectabile. Nihilominus tamen & aliæ causæ superius assignatæ possent ad hoc adaptari. quòd est ibi temperies aeris: tot modis est ibi delectabile viuere. Ipsa etiam eminentia loci, & alia, quæ assignata sunt: possent ad huiusmodi delectationem adaptari.

An in Paradiso sit magnum illud flumen ab Oceano originem trahens. Conclusio est affirmatiua.

Vide Doct. supra citatos. & Th. Arg. d. 20. q. 1. art. 4. in corp.

VARTA dubitatio est de fluminibus ipsius Paradisi. quomodo oritur ibi fluuius, qui diuiditur in quatuor capita. Dicendum, quod circa illos fluuios in Gen. nominatos potest esse triplex dubium. Vnum quantum ad nomina. Aliud quantum ad originem, quæ habent in terra. Tertium quantum ad originem: quam aliqui dicunt eos habere in mari. Propter primū sciendum, quod dubium est de illis fluuiis quantum ad nomina, quæ nomina illorū fluuiorum non inueniuntur alicubi, & tamen in Gen. narrantur loca, vnde illa flumina fluunt. Hoc autem dubium ponit Aug. 8. super Gen. Et respondet ad huiusmodi dubium. Quia sicut fluuius Romanus prius vocabatur Albulas: modo autem vocatur Tiberis; sic omnes illi fluuii habebant talia nomina: qualia Moyses narrat, sed post lapsum temporis duo illorum fluuiorū mutauerunt nomen, & duo retinent sibi nomen antiquum. Nam Gehon ipse est ille, qui dicitur Nilus. Phison autem dicebatur ille, quem nunc Ganges appellant, qui dicitur est à quodam Rege Indig, qui sic vocabatur. Alii verò duo fluuii Tigris & Euphrates: antiqua sibi nomina retinent: vnus à velocitate, vt Tigris. Nam Tigris est quædam bestia velocissima. Alius Euphrates, qui interpretatur frugifer, vel fructuosus, quia forte per regiones frugiferas, & fructuosas transit. Secundum autem dubium est de illis fluminibus quantum ad originem, quam habent in terra. Nam omnes prædicti fluuii, vel plures eorum inueniuntur habere originem in terra, alia à Paradiso: ergo non habent primum ortum in Paradiso. Hoc etiam dubium mouet August. 8. super Gene. Et soluit. Nam possunt habere ortum in Paradiso, & possunt habere ortum in terra alia. Quia multotiens inuenitur fluuius aliquis subintrare terram, & potest erumpere in alium locum. Ita potest esse de illis fluuiis Paradisi, quia vere sic est, quòd in Paradiso habent initium: cum scriptura sacra hoc dicat. Sed in ipso exitu Paradisi, vel post exitum possunt subintrare terram, & erumpere in alio loco, vt ibi videatur habere originem. Tertium autem dubium sumitur ex origine, quam videtur Damasc. dicere lib. 2. c. 9. dictos fluuios habere originem in mari. Nam tractans dicto libro, & capitulo de magno fluuiio Paradisi videtur dicere ipsum esse Oceanū, sed Oceanus est mare magnū, qui receptus est in cauernis terræ, vt supra dicebatur de congregatione aquarum. Hoc autem dubium ex dicto Dam. non soluitur ab eo quia non dicit hoc dubitando, sed asserendo.

G en.

B

Tom. 1. c. 7.

Paradisi flumiuorum nomina.

C

Paradisi flumiuorum origo.

D

Paradisi flumiu' ab Oceano.

Nos autem possumus dictum dubium solueri. Aegid. super ij. Sent. F uere

uere dupliciter. Primò quidem, ut Dam. nõ asse-
rat hoc dictum secundum rem, sed s̄m similitu-
dinem. Non enim ait, q̄ Oceanus sit ille fluuius
Paradis̄i sed q̄ est velut ille fluuius. Nã sicut il-
le magnus fluuius Paradis̄i diuiditur in quatuor
fluuios circumeuntes magna sp̄atia terrarũ: sic &
Oceanus circũcingit totã terrã, & inde multa flu-
mina habet ortũ. Possumus aut̄ & aliter soluere.
Quia dato hoc esse dictum assertiuẽ, & s̄m rẽ, nõ
s̄m multitudinẽ tantũ; Respondebimus vtrũli-
bet verũ esse. Nã ille magnus fluuius diuisus in
quatuor capita procedit de loco voluptatis. i. de
Paradiso, & habet originẽ in Oceano. Nã omnia
flumina vadũt ad mare, & sumũt originẽ a mari,
sed ad mare vadũt in propria forma, sed cũ sint
altiora mari non possunt in propria forma exire
à mari, & redire ad loca propria, vt iterũ fluant.
sed, vt supra diximus, mare inebriat terram, & ex
illa inebriatione etiam in altis montibus potius,
quã in vallibus (quia montes sunt magis cauer
nosi, quã valles) possunt ad illas cauernas eleua-
ri vapores, & fieri fontes, & fluuij.

Fontiũ, &
fluuiorum
generatio.

D V B. V. L A T E R A L I S.

*An in Paradiso tria arborum genera fuerint, sic
excepta. Conclusio est affirmatiua.*

Vide Doct. supra citatos: Et Georg. in Probl. Tomo 1.
sect. 1. Probl. 32.

VINTVM dubiũ est de arboribus no-
minatis in Paradiso. Tria. n. genera
arborũ nominantur ibidẽ, videlicet
lignũ scientiã boni, & mali: lignũ vi-
tã, & ficus: quõ ista ibi, erant. Dicendum, q̄ ficus
ibi denominatur indirectẽ, quia post peccatũ eru-
bescentes fecerunt sibi perizomata ficuum. Et de
hoc non p̄t esse dubiũ, quia ficus satis est arbor
nota. sed dubiũ est de illis aliis duabus arboribus
scientiã boni, & mali, & vitã. Cuiusmodi aut̄ fuit
illa arbor scientiã boni, & mali: certũ aliquid nõ
inuenimus à Sanctis assentiendũ. Aliqui tamen
quadã temeritate ducti asserunt illam arborẽ fuis-
se ficũ: sumentes occasionẽ ex perizomatibus de
ficu factis. Aliqui vero asseruerunt illam fuisse ar-
borem aliã: sumentes occasionẽ ex morfu. Quia
aliquã arbores inueniuntur facientes fructus, in
quibus inuenitur quasi signũ cuiusdam morfus.
sed, vt dicit Aug. 8. super Gen. melius est dubita-
re de occultis, q̄ litigare de incertis. certũ est. n. q̄
fructus fuit cuiusdam arboris, ad litteram, sed ne
scitur cuius arboris. Relinquentes ergo, q̄, & qua-
lis fuit illa arbor: volumus declarare quare dicta
sit arbor scientiã boni, & mali. Et Dam. lib. 2. ca.
11. triplicem causam videtur tangere: Vnam ad
vitandum, ne agamus contra obedientiam: Secũ-
dam ne agamus per ignorantiam: Tertiam ne
agamus secundum insufficientiam. Primam au-
tem causam declarat Magister, & Sancti. Nam di-
cta fuit illa arbor scientiã boni, & mali, quia pri-
mi parentes transgredientes mandatum Dei per
experientiam sciuerunt, quid interesset inter bo-

Ficus non
fuit arbor
Paradis̄i.

Tom. 3. c. 5.

Arbor scien-
tiã boni, &
mali cur sic
nũcupata.

num obedientiã, & malum inobedienciã. Nam
obedientes existebant in Paradiso voluptatis. In-
obedientes fuerunt inde eiekti, & multã aliã pœ-
nã fuerunt eis adiectã.

Secunda autem causa à Dam. facta sic potest
declari: Quia homo non debet agere per igno-
rantiam. Dato ergo, quod non fuisset eis inhibi-
tum, ne comederent de illa arbore: ipsi non de-
buisent comedere de aliqua arbore, nisi quãsi-
uisent, vtrum esset bona ad comedendum, vel
non. quia forte aliquid potuissent ignotum ede-
re, quod fuisset eis nociuum. Differt autem ista
causa à prima, quia propter prohibitionem pro-
hibetur actus comedendi simpliciter, sed ista po-
test prohibere ipsum modum actus. Nam non
omnis res seruans nobis ad victum est bona
quocunque modo. Bonum enim est vinum quã-
tumcunque potens, sed non est bonum sine
aqua. Forte fructus illius arboris non fuisset edẽ-
ti bonus: tali mō potuisset sumi. Fuit ergo vsus il-
lius arboris malus, quia prohibitus. Et potuit
esse malus, quia ignotus. Et potuit Deus prohibe-
re esum illius arboris, vt bonus dominus. Et
potuit eum prohibere, vt bonus Medicus. Et po-
tuit eum prohibere vtroque modo. Ante crea-
tionem Mundi non erat Deus dominus: quia
non habebat seruum. Cum ergo incepit habere
hominem seruum voluit esse bonus dominus
dando ei mandatum, quod obseruando mereret-
ur. Et forte voluit esse bonus Medicus dando
ei mandatum, quod obseruando, à ligno illo non
lederetur. Prima autem causa est euidentis, & est
simpliciter vera, quia voluit Deus apparere do-
minus Adã, ideo sibi mandatum dedit. Secunda
causa non habetur ex scriptura facta expresse,
nec eam asserit Damasc. sed tangit eam, non vt
sic, entem, sed possibilem esse: tamen si sic fuisset,
posset illa arbor vocari scientiã boni, & mali. Bo-
ni quidem abstinendo: Mali autem per esum no-
cumentum sentiendo. Tertiam autem causam
inuit Dam. ne homo agat secundum suam in-
sufficienciam, vel præter suam sufficientiam, ut
homo non agat, nisi sciat se sufficientem ad il-
lud. Poterit enim esse, ut tangit Dam. quod sicut
alius cibus cõpetit paruulis: alius iam prouectis,
quia illis competit lac: prouectis uerò esca. sic for-
tè pro illo tempore omnes aliã arbores compe-
tebant esui hominum, sed illa arbor prohibita
pro illo tempore non competebat. Omnes autẽ
istẽ cã potuerunt fortè concurrere. Vel esset illa
arbor prohibita, ut ostenderet Deus se esse do-
minum, cui debebat obediri: & ostenderet se
esse medicum, cui deberet credi. Et quantum ad
modum edendi, ut tangebat secunda causa. Et
quantum ad tempus edendi, ut illo tempore ede-
ret, quando esset sufficiens ad talem esum, vt tan-
gebat causa tertia. Omnibus autem istis modis
si omnes concurrissent, vel quilibet istorum mo-
dorum si solum vnus ibi fuisset: poterat illa ar-
bor vocari scientiã boni, & mali. Magister tamen
in littera duo dicit de illa arbore, q̄ non erat se-
cundum naturam mala, & quod solum fuit ibi
trans-

Deus ante
creatione
nõ erat do-
minus.

Arbor scien-
tiã boni, &
mali unde
mala.

transgressio, vel inobedientia. Quod autem non esset secundum suam naturam mala: etiam hoc verum est, quia nulla creatura secundum suam naturam est mala. Potest autem esse mala isti, vel illi, ut lupus est malus oui, & boui. Er Sol, qui tantum profectum facit vniuerso: aliquando alicui est malus, cum propter nimium æstum infert aliquod nocumentum. Secundum verò dictum Magistri, quòd solum fuit ibi transgressio, vel inobedientia; pro tanto verum est, quòd solum nõ sufficiebat ad verificandum verba scripturæ sacræ, sed propter hoc non excluditur, quin alia ibi potuerint esse. Et si solum illud ibi fuit, ut tangit Magister, quantum ad aliquid: magis relucebat ibi bonitas obedientiæ, ut supra declarabatur. Sed si fuit ibi illud, & alia: possumus illi mandato dare aliquam aliam excellentiam, quia ex hoc non solum relucebat ibi mandatum boni domini, sed diligentia boni medici.

Arbor vitæ
cur sic dicta.

Viso de arbore scientiæ boni, & mali quomodo sit sic dicta: volumus declarare de ligno vitæ: quomodo sic sit nominatum. Possumus assignare quatum ad præsens spectat triplicem causam, ut vna sit figura, alia sit natura: tertia sit Dei operatio occulta. Primo potuit illud appellari lignum vitæ propter figuram quia figurabat sapientiam, quæ est lignum vitæ his, qui apprehēderint eam, ut supra dicebatur in prouerbiis. Vel figurabat Christum, qui est Dei virtus, & Dei sapiētia, qui est Christus, & Dei Filius: cum procedit a Patre per modum intellectus, ei appropriatur vita, quia actus intellectus est vita. Non quod illud lignum nõ esset aliqua arbor sicut sensum litteralem, sed secundum sensum mysticum, & per signum poterat aliquid significare. Hanc rationem tangit Aug. 8. super Gene. Secunda autem causa poterat esse illius arboris natura, quia fortè talem naturam habebat, quod magis conseruasset vitam, quàm aliquis alius cibus. Nec est hoc inconueniens, quod naturaliter vnus cibus sit magis proficuus ad conseruandam vitam, quàm alius. Quod potest esse, vel simpliciter, ut quando est magis proficuus alicui homini sano. Vel huic, ut quando est magis proficuus alicui in firmo propter aliquam sui infirmitatem.

Tomo 3.

Tertiam autem causam propter Dei operationem occultam tangit Aug. 8. super Gen. quia fortè ordinauerat aliquam occultam operationem facere in esu illius arboris, quod multum proficillet ad conseruationem vitæ.

Tomo 3.

DVB. VI. L A T E R A L I S.

*An Adam fuerit extra Paradisum creatus.
Conclusio est affirmatiua.*

Vide Doct. supra citatos. Fuit. n. creatus vili loco ratione cognitionis Dei, beneficij, & peregrinationis.

EXTRA dubitatio est de homine ibi posito, quia non videtur ibi congruum quod in vna parte terræ fuerit generatus, & in alia fuerit positus. quia semper locus generationis rei vř magis con-

gruus suæ conseruationi. Vnde & locus sicut Philosophum dicitur habere vim conseruatiuam, quia vnumquodque magis conseruatur in suo loco, quàm alibi. facit etiam in hoc dubium, quia cum tota terra esset tunc fructifera, & quælibet pars terræ esset competens ad habitandum, competenter poterat dimitti homo, vbi fuerat productus. Dicendum, quod quæstionem de Paradiso, & quæstionem sequentem de corpore Adæ scripta cõta mouent in distinctione præcedenti: tamen pro pluralitate quoniam in dicta di. motarum mouimus dictas quæstiones in hac distinct. Nã cum hic agatur de positione hominis in Paradiso: Propter quod aliqua dubia de Paradiso sunt mota: & cum agatur de formatione mulieris, quæ formata est de corpore viri: vtraque quæstio in hac dist. moueri potuit.

Locus hęc
um conser
uatiuam 4.
Phyl. r. c. 4.
Consimile
d Porph. ca
pit. de gene
re, allerens
locum esse
principium
generatio
nis i. cõser
uatiuum.

Ad quoniam autem quæsitam de positione hominis in Paradiso Dam. li. 2. c. 9. assignat rationem ex excellentia hominis ad bestias. Nam homo excedit bestias in tribus. Primò quantum ad compositionem. Secundò quantum ad representationem, siue ad imitationem. Tertio quantum ad dominium. Ex qualibet autem istarum excellentiarum potest sumi ratio, quare conueniens fuit hominem poni in Paradiso. Nam cum homo sit compositus excellentiori modo, quàm bestia, qui est compositus ex natura visibili, & inuisibili. i. ex natura corruptibili, & perpetua. Nam secundum Apostolum, quæ videntur temporalia sunt, quæ non videntur æterna. Vel possumus exponere hominem esse compositum ex natura, siue ex creatura visibili, & inuisibili. i. ex corporali, & spiritali. Alia verò animalia non sic. quia totaliter sunt corruptibilia. Nam non solùm sunt corruptibilia quatum ad corpus, sed etiam quantum ad animam: & etiam corporaliter possunt dici corporalia, quia nihil habent, nisi corpus, & quod est eductum de potentia corporis. homo ergo sic excellens omnia alia animalia, debuit, & congruè fuit ei deputari excellentem locum, cuiusmodi est Paradisus.

Homo cur f
Paradiso po
situs.

Hominis
compositio
excellens.

2. Cor. 4.

Hominis ex
cellens for
matio.

Secundò homo excellit alia animalia non solum quantum ad suam compositionem, sed etiam quantum ad suam formationem, quia formatus est ad imitandum, & representandum Deum, ut imitari referatur ad imaginem. Nam idem est imago, quod imitatio, ut hic de imagine loquimur. Representare verò referatur ad similitudinem. Formatus est enim homo ad imaginem, & similitudinem Dei. quod nulli alij animali competit, ergo idem, quod prius: videlicet, quod homini tantquam excellentiori animalium dignum fuit deputari excellentiorem locum.

Tertia excellentia hominis ad alia animalia sumitur ex parte dominij, quia constitutus est Rex, & Princeps animalium omnium. Iuxta illud: Dominamini piscibus maris: &c. Videmus. n. aliqua animalia. quod suo Regi edificant excellentiorē locum. Dicitur enim de apibus, quod in loco, vbi mellificant speciale domiciliū artificiosè, & excellenter cõstruunt faciunt pro suo Rege. Deus ergo, qui naturam omnibus animalibus indidit à Aegid. super ij. Sent. F 2 prin-

Gen. 1.

Apum no
tandum.

principio plantauerat Paradisum voluptatis, in quo poneret hominem tanquam Regem, & Principem omnium animalium. Hanc autem triplicem excellentiam tangit August. libro, & capitulo præfatis dicens: Quia verò Deus conditurus erat hominem ex visibili, & inuisibili creatura quantum ad excellentiam primam: secundum propriam imaginem, & similitudinem quantum ad excellentiam secundam, sicut quendam Regem, & Principem omnis terræ; & eorum, quæ sunt in ipsa terra quantum ad excellentiam tertiam. Ex omnibus autem istis excellentiis concludit dicens, quod ante eum, i. ante hominem constituit, supple Paradisum, velut quandam regiam, supple domum, in qua conuersans beatam, & omniditem, i. omnibus bonis diuitem habeat vitam. Et subdit, quod hæc domus est Paradisus.

Homo cur
alibi forma
tus in Para
disum trāslatus.

Possumus autem si volumus alias tres rationes assignare: prout homo comparatur ad Deum. Et istæ tres rationes non solum declarabunt quare homo positus est in Paradiso, vt declarabant rationes primæ, sed etiam ostendent quare formatus est in loco minus nobili, & magis infimo, & translatus est ad Paradisum, tanquam ad locum magis nobilem, & supremum; vt sit Prima ratio, vt ex hoc magis cognoscat diuinum beneficium, qui eum ad nobilem locum transtulit: vt ex hoc magis inardesceret ad faciendum bonum, Sit autem secunda ratio, vt ibi se cognosceret esse peregrinum, tanquam de alio loco translatus. & hoc, vt cautius vitaret malum, quia ex quo sciebat se esse peregrinum: cogitare debebat, quod de leui poterat inde cadere. Ad has autem duas rationes possumus adaptare verba Gen. quod tulit igitur Deus hominem, & posuit eum in Paradiso, vt operaretur, supple bonum bene viuendo, & quantum ad rationem primam custodiret illum; supple sibi ne perderet ipsum à malo sibi cauendo: quantum ad rationem secundam. Possumus autem his duabus rationibus addere rationem tertiam, Nam sicut gustans bonum, & perdens ipsum malefaciendo ardentior efficitur, vt peniteat de malo, quod fecit, vt recuperare possit bonum, quod amisit, vel illud, quod est melius eo. Et hæc tertia ratio potest adaptari ad illa duo verba Gen. vt si male operando amisit bonum quod custodiebat cauendo sibi a malo, & bene operando recuperet, quod amisit.

Quod verò dicebatur; quod vnumquodque melius conseruetur in loco suæ generationis; Verum est si transferatur ad locum peiorem, sed si transferatur ad meliorem: non est verum. Nam & bestie genitæ in terra sterili si transferantur ad terram magis fertilem; melius ibi viuunt, Si autem econuerso: non possunt ibi bene diu viuere, Ad formam autem arguendi dici debet, quod locus generationis alicuius non est punctalis, sed est magnæ latitudinis. Totum, n. aliquod spacium, vbi animal est aptum natum viuere, potest vocari locus suæ generationis. Nam natura dedit animalibus perfectis secundum locum motiuum, vt possent se transferre de loco ad locum, vbi melius

A possunt viuere. Quod verò addebatur, quod tota terra erat fructifera; Dicitur debet, quod in fructificatione potest cadere magis, & minus. Poterat ergo habitatio illa, quæ erat Paradisus, esse magis fructifera quam alia. Vel possumus dicere, quod vnus locus potest esse melior alio: non solum propter fructificationem, sed propter amenitatem aeris: propter altitudinem situs: propter abundantiam aquarum, quæ omnia magis erant in Paradiso, quam in aliis partibus terræ.

RESP. AD ARG. IN CONTRARIUM

Argumenta autem facta in contrarium de conditionibus Paradisi; Dicendum ad primum, quod Paradisus attingit vsque ad globum, vel ad circulum lunarem; modo, vel modis, quibus supra exposuimus.

B Ad secundum dicendum, quod Historiographi non dicunt aliquid de Paradiso, quia locus ille non est notus per experientiam, & per accessum hominum, de quibus loquuntur Historiographi, sed notus est per reuelationem scripturæ sacræ, de qua componentes historias non se directè intromittunt. Et si se vellent intromittere: oporteret, quod hoc facerent non secundum res gestas ab hominibus visas, sed per reuelationem habitas.

Paradisus
mentio cur
non facta
ab Historio
graphis.

Ad tertium dicendum, quod in Paradiso erat lignum vitæ ad literam. Erat, n. ibi quædam arbor sic dicta: poterat tamè illa arbor figuratiuè signare sapientiam, vel Christum, vt supra dicebatur.

Ad quartum dicendum, quod agricultura secundum Aug. quæ post peccatum erat ad laborè: ante peccatum fuisset ad delectationem.

C Ad quintum dicendum, quod homo fuit ibi positus ad custodiendum Paradisum non ab inuasoribus, sed ad custodiendum eum sibi cauendo a malefacere, quia male faciendò poterat Paradisum perdere. Potest tamen, & aliter responderi, quod posuit Deus hominem in Paradiso, vt operaretur, & custodiret illum. Ibi ly illum potest referri, vel ad Paradisum, vt homo ibi positus operaretur, & custodiret illum, i. Paradisum; vel potest referri ad ipsum hominem, quia Deus posuit hominem in Paradiso, vt operaretur, & custodiret illum, i. hominem. Deus, n. operatur hominem, plantando in eo virtutes bonas: & custodit illum cauendo, ne inducatur in tentationes malas.

ARTIC. II.

An ad compositionem corporis Adæ concurrerit aliqua pars cælestis. Conclusio est negatiua.

D. Th. 2. Sent. d. 17. q. 3. art. 1. D. Bon. d. 17. art. 2. q. 1. & 2. Rich. d. 17. q. 6.

SECUNDO quæritur de corpore Adæ, vnde formata est mulier: vtrum ad compositionem illius corporis concurrerit ibi aliqua pars corporis cælestis.

Iestis. Et uidetur quòd sic. Quia nobilissimæ formæ debetur nobilissima materia, sed inter omnes formas anima rationalis est nobilior: ergo debuit habere nobilissimam materiã. sed huiusmodi est corpus cęleste, ergo &c.

Præterea materia debet esse proportionata formæ, ergo formæ perpetuæ debetur materia perpetua. Animæ ergo intellectiue, quæ est perpetua, quia intellectus separatur ab alijs sicut perpetuum a corruptibili, debetur materia perpetua, siue corpus perpetuũ, cuiusmodi est corpus cęleste, ergo &c.

Præterea anima humana conuenit cum motoribus cęli, quia est naturæ intellectualis, sicut & ipsi. quare si Motor conuenit cum Motore, mobile debet conuenire cū mobili, erit ergo corpus humanum de natura cęli.

Præterea impossibile est contraria peruenire ad magnam æqualitatẽ, nisi reconcilientur per aliquid carens contrarietate. Elementa autem, quæ sunt contraria, non poterunt cœquari, & conuenire, vt faciant completionem humanam, in qua est tanta æqualitas, nisi hoc fiat per corpus cęleste, vbi nulla est contrarietas, ergo &c.

Præterea spiritus, qui diffunditur per mēbra, est de natura lucis secundum Auicennam, sed hmoi est corpus cęleste, ergo aliqd de corpore cęlesti concurret ad completionem cuiuslibet animalis habentis suas operationes per spiritus diffusos per membra.

Præterea Philosophus in de animalibus vult, quòd in semine sit triplex calor, elementalis, cęlestis, & animalis, siue vitalis. Sed accidens non deserit proprium subiectum. Si ergo in semine sit aliquid de calore cęlesti, concurret ibi aliquid de corpore cęlesti.

Præterea homo non esset minor mundus, nisi de omnibus materijs mundi concurreret ad compositionem eius, ergo concurret ibi aliquid de corpore cęlesti.

IN CONTRARIUM. quia idem est locus partis, & totius Si ergo aliqua pars cęli concurreret ad compositionem corporis humani, illa recederet a corpore, & iret ad suum totum.

Præterea primum alterans non alteratum nõ potest venire ad compositionem alicuius corporis alterabilis, sed alterans non alteratum est cęlum: ergo &c.

RESOLVTIO.

Nec Adæ corpus, nec aliorum hominum corpora cęlesti ulla parte constant. Id quod simplicium, & mixtorum generatio indicat.

RESPONDEO dicendum, quòd cum agatur de compõne alicuius corporis generabilis, & corruptibilis, oportet videre, quæ sunt principia naturæ generabilis, & corruptibilis. Philosophus autem primo Physico, assignat tria talia principia, Materiã Formam, & Priuationem. In libro autem de generatione videtur huiusmodi princi-

pla assignare quatuor elementa. * Dicemus ergo quòd quatuor elementa sunt principia naturæ generabilium, & corruptibilium, & etiã Materia, Forma, & Priuatio huiusmodi principia, Aliter tamen, & aliter, quia materia, forma, & priuatio sunt principium omnium generabilium, & corruptibilium, sed quatuor elementa non sunt principia omnium talium, sed solum sunt principium omnium mixtorum. Sunt autem quatuor elementa quædam miscibilia, ex quorũ mixtione generantur omnia mixta. * vt faciamus differentia inter mixta, & admixta. Vt dicantur mixta, quæ componuntur ex omnibus elementis. Admixta verò dicantur pluuiæ venti, & nubes, ad quæ fienda cõcurrunt aliqua elemēta. Differunt etiam illa principia, materia, forma, & priuatio a quatuor elementis, quia illa sunt simplicia simpliciter, loquendo de simplicitate, quæ opponitur cõpositioni ex his: sed elementa non sunt simplicia simpliciter, sed sunt simplicia in genere corporũ corruptibiliũ. Sunt enim ipsa elementa composita ex his, quia sunt composita ex materia, & forma. Ad ipsam etiam generationem elementorum concurrunt illa tria, quæ sunt principia omnium simpliciter. Vel sunt principia omnino simplicia, quia nullo modo sunt composita ex his. Materia enim forma, & priuatio, non solum cõcurrunt ad generationem mixtorum, sed etiam ad generationem elementorum. Ex utroq; ergo genere principiorum tam ex principijs simpliciter, quàm ex ipsis elementis, vt sunt principia mixtorum, possumus ostendere cęlum non esse de compositione corporis humani, nec de cõ-

positione alicuius corporis generabilis, vel corruptibilis. * Primò ergo ad productionem cuiusdã rei generabilis cõcurrunt tanq̃ principia, materia, & forma, & priuatio. Aliter tamẽ, & aliter, quia priuatio cõcurrat ibi tanq̃ principium a quo: forma tanq̃ terminus ad quem: materia tanq̃ subiectũ utriq; priuationi. f. & formæ. * Et ista principia semper manent, quia secundum Philosophũ Principia oportet manere. Semper est. n. in quolibet generabili materia, forma, & priuatio. Nam cum materia expoliatur vna forma, induitur alia. Et cū tollitur vna priuatio p aduẽtũ formæ ppositæ, annectit materiæ priuatio formæ oppositæ.

Sed dices: cum generationes sint ex contrarijs in contraria, vt omnis Philosophia clamat, videt, qd principia naturę deberet poni ipsæ formæ contrariæ, & materia, tanq̃ tertiu principium, quod nunc subiicitur vni formę cõtrarię, nũc alijs. Sciendum ergo: quòd magis proprie priuatio, & forma ponuntur principia naturæ cum tertio principio, quod est materia, quàm duę formæ contrarię cum materiã. Nam nisi esset appetitus naturalis materię ad formã: nunq̃ materia moueret ad suscipiendam formam. Iste autẽ appetitus naturalis non est propter perficere, quod consequitur materia ex forma: sed ppter deficere quod cõsequitur materia ex priuatione. Nã pp priuationẽ habet materia, quòd appetat formã: sicut turpe bonũ, & femina virũ, vt patet ex primo Physic. &

D

A

B

C

D

* Materia, Forma, & Priuatio: & Elemēta diuersimodẽ sunt principia generabilia, & corruptibilia.

* Mixta, & admixta differunt.

Elementa à principijs rerum naturalium in quod differant.

* Materia forma, & priuatio diuersimodẽ ad gener. cõcurrunt.

* Et 1. Phys. 50. Principia, quõ semper manent idẽ fere. d. 12. q. 3. art. 2.

* Arist. 1. Phys. t. c. 47. & 1. cęli. t. c. 20. & 2. de Ge. t. c. 24. & 49

Formæ contrarię cur non possint esse principia generabilia, & corruptibilia.

Tcx. c. 81.

Seminis calor triplex. ex Arist. lib. 16.

Et 1. cęli. t. c. 19. & 75. quõ id in telligi deat vide 3. Phys. 52. & 48. Et 2. cęli. 35. 92. 100. 102. 105. Et 4. cęli. 22.

F. c. 56.

Femina qd
Turpitudō
duplex.

Materiæ tur
pitudō, &
femineitas
vnde.

Lib. 9. de
an. t. c. 1.

Commentatore ibidem: Omnis enim forma qua
liscunq; sit: de se habet perficere, & omnis priua-
tio de se habet deficere. Turpitudō enim mate-
riæ, & femineitas eiusdem quendam defectum
dicunt. Nam sicut femina est homo defectiuus, &
sicut turpitudō est quidam defectus: sic materia
ex priuatione, quæ de se dicit quoddam deficere:
contrahit turpitudinem, & femineitatem. Dupli-
citer enim posset deturpari aliqua res: siue aliqua
imago. Vel per defectum: vt si deficeret sibi ali-
quod membrum: vtputa natus, vel oculus: vel
aliud membrum. Vel per appositionem: vt si ap-
poneretur circa eam aliquid infectiuum: vt si ma-
culatiuum: vtputa lutum, vel aliquid aliud. Tur-
pitudō autem materiæ non est per appositionem:
sed per defectum. Nam omnes formæ aptæ natæ
in materia: possunt dici quasi membra materiæ:
non membra, quæ sint partes: sed quæ sint perfe-
ctiones eius: vt in hoc sit simile: Quia sicut om-
nia membra faciunt ad perfectionem totius: sic
omnes formæ faciunt ad perfectionem materiæ:
vt eo modo, quo loquitur Philosophus: appel-
lans potētiās animæ, per quas agit anima, & per
quas perficitur anima, & partes eius. Iuxta illud;
De parte autē animæ: &c. vt sicut anima est quod-
dam totum possibile apta nata agere per diuersas
potentias: sic & materia est quoddam totum per-
fectibile apta nata perfici per diuersas formas. &
sicut anima videret se turpem, quando deficeret
sibi aliqua potentia, per quā est apta nata agere:
sic & materia videret se turpē, quando deficit sibi
aliqua forma, per quam est apta nata perfici. Et
quia iste defectus provenit sibi ex priuatione:
ideo materia propter priuationem desiderat for-
mam, sicut turpe bonum, & femina virum.

Reuertamur ergo ad propositū, & dicamus,
q̄ cū tria sint principia naturæ: Materia, Forma,
& Priuatio: & cum omne corpus generabile, &
corruptibile: siue sit miscibile, vt elementū: siue
sit mixtum, vt elementatū: de necessitate habeat
in se omnia ista tria: materiam, formam, & priua-
tionem: si cœlum posset esse de compositione ali-
cuius corporis generabilis, & corruptibilis habe-
ret in se materiā, vt subijcit generationi, & vt sub-
iicitur transmutationi, & motui: non solum ad
vbi, sed ad esse, & haberet in se formam contra-
riam, ad quam terminatur generatio, & haberet
in se priuationē, a qua incipit generatio, quæ om-
nia repugnant corpori cœlesti. Nam cœlum non
habet in se materiam subiectam motui, & trans-
mutationi ad esse, sed solum ad vbi. non habet in
se formam contrariam, ad quam terminatur ge-
neratio, quia cum motui eius nihil sit contrariū,
ipse motus cœli indicat, q̄ nulla natura sit in cœ-
lo, cui sit aliquid contrariū. Nec habet in se pri-
uationem, vel defectum: per quem appetat esse
sub alia forma. quia cœlum non debet dici quid
defectiuum forma, sed plenum forma, cum ibi
forma repleat, & faciat totum appetitū materiæ.

Secunda via ad declarandum, quod cœlū non
possit esse de compositione alicuius corporis cor-
ruptibilis: sumi potest ex ipsis primis principijs

A non omnium, sed mixtorum; non simpliciter,
sed in genere corporum. Nam principia omnium
generabilium loquendo simpliciter: etiam sunt
materia, forma, & priuatio: non aut omnium ge-
nerabilium, sed mixtorum: & non simpliciter, sed
in genere corporum. Nā sunt quatuor elemēta, quæ
sunt prima non simpliciter, sed sunt prima cor-
pora in genere actiuorum, & passiuorum. & ideo
primæ qualitates, per quas fit actio, & passio ap-
propriantur his quatuor corporibus. scilicet quatuor
elementis. Nam calidum, & frigidum sunt qua-
litates ad agendum. Humidum, & siccum ad pa-
tiendum. & licet duæ sint qualitates actiue: cali-
dum, & frigidum: sicut duæ passiue humidum, &
siccum. Tamen calidum, & frigidum non sunt
æque actiua, quia calidum est plus actiuū, quam
frigidum. Vnde & elementa calida: cuiusmodi
sunt ignis, & aer: magis dicuntur actiua elemen-
ta. Elementa verò frigida: cuiusmodi sunt aqua,
& terra: magis dicuntur passiuua, secundum quem
modum loquitur Aug. 3. super Gen. dicens: Di-
stribuuntur enim elementa ad patiendum duo:
humor, & humus. i. aqua, & terra. ad faciendum au-
tem. i. ad agendum alia duo: aer, & ignis. Dicamus
ergo, q̄ cū sint quatuor qualitates primæ, & qua-
tuor sint elementa, quæ sunt corpora prima in ge-
re actiuorum, & passiuorum: oportet quodlibet
elementum constare ex duabus illarum qualita-
tum. Nam ignis est calidus, & siccus: aer calidus,
& humidus: aqua frigida, & humida: terra frigi-
da, & sicca. Cum ergo non sint, nisi quatuor qua-
litates primæ: secundum eas non poterunt esse,
nisi quatuor corpora miscibilia. Cœlum vero,
quod est corpus quantum: nullo modo poterit
esse corpus miscibile, nec poterit conuenire ad
compositionem, vel mixtionem alicuius corpo-
ris mixti.

D V B. I. L A T E R A L I S.

An duæ qualitates vnum elementum constituent,
Conclusio est affirmatiua.

Vide Aristotelem 2. de Gen. Cap. 2. & 3.

V L T E R I V S forte dubitaret aliquis:
quot qualitates requirantur ad con-
stitutionem cuiuslibet elemētū, quia
ex hoc magis apparebit, quomodo
cœlum non est de cōpositione corporis huma-
ni, nec alicuius mixti. Dicendum est, duas qualitates
concurrere ad constitutionē præfatam. Ad quod
potest triplex ratio assignari, vt sit vna ratio ex
actiuitate, & passibilitate elementorum. Sit se-
cunda ex principalitate qualitatis, quæ competit
elemento principaliter, & eius qualitatis, quæ cō-
petit ei ex consequenti. Sit tertia ratio ex propor-
tione, & consignatione ipsorum elementorum.

Prima ergo via, sic patet: Nam cum dicimus
duas qualitates constituere elementum: non est
intelligendum simpliciter quantum ad esse sub-
stantiale, sed quantum ad esse, quod habet in ge-
nere actiuorum, & passiuorum. Quodlibet enim
elementum oportet, q̄ sit quid actiuum, & quid
passiuum:

Qualitates
primæ ele-
mētū, &
actiua, &
passiua. 2.
& gen. c. 2.

Tomo 3.

Qualitates
concurrē-
tes ad ele-
mētū con-
stituendū.

Passiuum; quare necesse est, quod habeat duas qualitates: vnam actiuam, & aliam passiuam. sed cum calidum, & frigidum sint qualitates actiue: humidum, & siccum passiuæ: si bene considerentur qualitates eorum: apparebit quodlibet elementum habere vnam qualitatem actiuam, & aliam passiuam.

Secunda via ad hoc idem, q̄ oportet cuilibet elemento dare duas qualitates: sumitur ex eo, q̄ cum sint quatuor primæ qualitates: non possunt esse, nisi prima corpora miscibilia Nam vna, & ea dem qualitas prima duobus, vel pluribus corporibus primò, & principaliter conuenire non potest. Oportet ergo, q̄ vna prima qualitas vni primo corpori primo, & principaliter conueniat. vt igni primò, & principaliter conueniat caliditas: siccitas autem conueniat sibi ex consequenti. Nā cum tanta caliditate, quanta est in igne non poterit stare humiditas: oportet q̄ sit ibi siccitas: Habebit ergo ignis duas qualitates: vnam principaliter, vt caliditatem, & aliam ex consequenti, vt siccitatem. Aer autem non poterit habere caliditatem principaliter, quia hoc modo habet eam ignis. Habebit ergo humiditatem principaliter: caliditatem ex consequenti. Aqua verò non poterit habere humiditatem principaliter, quia hoc modo habet aer: propter quod habebit frigiditatem principaliter, & humiditatem ex consequenti. Et inde est, q̄ humiditas aerea dicitur de difficili deficcabilis, quia principaliter competit sibi humiditas. Terra autem non poterit habere frigiditatem principaliter, quia hoc modo habet eā aqua, sed habebit siccitatem principaliter, & frigiditatem ex consequenti. Quod aut quodlibet elementū habeat duas qualitates, & vna illarum competat sibi principaliter, vel magis, quam alia, patet p̄ Philosophum in 2. de generatione dicentē: Terra enim est siccī magis, q̄ frigidī. Aqua vero frigidī magis, q̄ humidī. Aer autem magis humidī, q̄ calidī. Ignis autem magis calidī, quam siccī.

Hæc ergo via duo probat. Nam probat vnū elementum non habere, nisi vnam qualitatem principaliter. Et probat quodlibet elementum habere duas qualitates: vnam principaliter. aliam ex consequenti. Primo autem modo, q̄ vnum elementū habet vnam qualitatem principaliter: magis detinet nunc ad propositum nostrum. Alio autē modo poterit aliquando ad alia deferuire.

Tertia autem via ad hoc idem, q̄ elementū habeat duas qualitates: sumitur ex proportione, & colligatione elementorum. Et istam viam tangit Boetius in de consolarione dicēs: Tu numeris. i. p̄portionibus elementa ligas, vt frigora flāmis: arida conueniant liquidis. Sic. n. sunt ligata elementa, vt elementum frigidum conueniat cum calido & aer calidus conueniat cum aqua frigida in humiditate: & elementa arida. i. sicca conueniant cū liquidis. i. cum humidis. vt ignis aridus conuenit cū aere liquido in caliditate, & terra arida cum aqua liquida in frigiditate. Sic. n. sunt ligata elementa, vt semper elementum stans iuxta aliud elementū, & distinctionem retineat propter qualitatem, quā

A habet differentiam ab ipso, & ligatum sit cum eo propter qualitatem, quam habet conuenientem cum ipso: vt aer stans iuxta ignem est distinctus ab eo per humiditatem, & est colligatus cū ipso p̄ caliditatem: & aqua stans iuxta aerem, est distincta ab eo p̄ frigiditatem, & colligata cū ipso per humiditatem: & terra coniuncta aquæ est distincta ab ea, quia secundum se est sicca, & coniuncta cū ea, quia est frigida sicut aqua. Istæ autem tres viæ: licet qualibet possit probare quodlibet elementum habere duas qualitates, vnam ad agendum: aliam ad faciendum, vt dicebat ratio prima: vnam principaliter, aliam ex consequenti, vt dicebat secunda: vnam ad conueniendum cum elemento sibi proximo, & aliam ad differendum ab eo, vt dicebat tertia. Volumus tamen vnam istarum rationum accipere prout vni elemento non conuenit, nisi vna qualitas primò, & principaliter. Alias verò duas volumus accipere prout cuilibet elemento conueniunt duæ qualitates: vna ad agendum: alia ad patiendum. vna ad conueniendum cum elemento sibi proximo: alia ad differendum ab eo, & ad contrariandum sibi.

B Ex quibus tribus viis probabimus, nec celum, nec aliquod aliud corpus: præter quatuor elementa posse conuenire ad compositionem generabilium corporum. * Nam in mixto non possunt esse elementa secundum suas proprias formas substantiales, sed sunt in mixto s̄m Philosophū lib. I. tex. 84. de generatione, quia saluatur virtus eorum. Oportet autem, q̄ ista mixtio sumatur secundum proprias qualitates, quæ sunt calidum, frigidum, humidum, & siccum. Ex quibus primis qualitatibus oriuntur secundæ, vt sapor, odor, & talia. Secundum ergo illas primas qualitates mixta participant omnia elementa. Cum ergo non sint nisi quatuor qualitates primæ: secundum quas attenditur mixtio: nō possunt esse, nisi quatuor miscibilia. Corpus ergo celeste, qd est corpus quintum, nullo modo poterit esse quid miscibile, quia cum sit corpus quintum, oporteret dare quintam qualitatem: primam, secundum quam fieret mixtio, quod est impossibile, cum non possint esse, nisi quatuor huiusmodi qualitates. Hæc autē via probat non solum corpus celeste non venire ad compositionem mixtorum, sed etiam, q̄ nulla corpora alia a quatuor elementis veniunt proprie & directe ad compositionem mixtorum. A hæc autem duæ viæ, q̄ oportet quodlibet elementum habere duas qualitates, vnam ad agendum, aliam ad patiendum, & vnam ad conueniendum cum corpore elementari sibi proximo: & aliam, per quam distinguitur ab eo, & contrariatur ei vt aer, quod est elementum proximum igni: in caliditate con-

imperfectas vero elementorum. Hæc opinio in nostris scriptis multis modis resellit: nunc vero sic: Si hoc esset, eadem res esset sub diuersis speciebus, & generibus, quorum alterum sub altero non contineretur. Alia sententia est quorundam Medicorum, qui dicunt in mixto non esse etiam formam, præter compositionem caloris, humoris, frigoris, & siccitatis. Quod si esset mixta non differret, nisi accidentaria ratione, & ferrum candens differret specie a frigido, & non esset ratio, cur ferrum ipsum separatum ab igne reduceretur ad siccum. Vide definitionem Mixti, & modum in Ar. 1. de Gen. cap. vi. & 2. l. c. 49. & 50. Mercetarius autem refragatur Auerr. dicenti, formas elementorum intendi, ac remitti, vt uidere licet in suis dilucidationibus Theor. 1. & oppositum dicti superioris tueretur.

*Elementa sunt in mixto virtualiter, si actu. Mixtum autem reduci potest ad speciem Elementi, quod in eo prædominat: si ratione substantiæ, sed qualitate. Nechuit opinioni aduerfatur Ar. 5. Met. 4. dicēs: Elementū est, ex quo fit aliquid, cū infit, ibi. n. loquitur de materia prima. Auerr. 3. de celo ait formas substantiales elementorum remanere in mixto, & quando dicitur ei ex Ar. c. de subst nō in tedi, nec remitti substantias: ait hoc intelligi de formis perfectis, & forma perfectas appellat formas mixtorum,

Elementis quatuor cur qualitates quatuor conueniant. Ex 2. 3. gen. c. 16. &c.

Tex. c. 23.

Elementorum colligatio, & proportio.

uenit cum igne, & colligatur ei: in humiditate vero distinguitur ab eo, & contrariatur ei, & probant, quod nullo modo cælum sit de compositione alicuius mixti. Nam cum oporteat elementum habere qualitatem actiuam, & ex hoc oporteat omnia elementa agendo, & patiendi alterare se, & alterari ab inuicem, quando conueniunt ad compositionem mixti, ut in hoc verificetur dictum Philosophi, quod commixtio est miscibilium alteratorum unio. Quodlibet ergo miscibile est alterans alteratum. Si ergo cælum posset conuenire ad compositionem alicuius mixti: non esset primum alterans inalterabile, sed esset alterans alteratum: quod est inconueniens. Alia etiam via, quod quodlibet elementum, siue quodlibet miscibile habeat unam qualitatem, per quam conuenit cum aliis elementis, sibi proximis: & aliam, per quam contrariatur: probat impossibilitatem de cælo, quod posset esse de compositione alicuius mixti, cum cælo nihil sit contrarium.

1. de Gen. i
vltimis ver
bis.

RESP. AD ARG. ART. II.

Humani
corporis no
bilitas.

AD PRIMUM dicendum, quod anima intellectiua debet habere corpus nobilissimum tali nobilitate, quod possit per ipsum exercere suas actiones, cum non sit anima propter corpus, sed econuerso: cum datum sit ei corpus in obsequium eius, ut possit per ipsum acquirere perfectiones suas, & agere actiones suas. Sed omne tale corpus uiuit per uitam, & habet in se contrarietatem componentium, & quia nulla contrarietas potest competere cælo: ideo &c.

Ad secundum dicendum, quod secundum Dionysium de di. no. c. 7. propter connexionem, & ordinem uniuersi, oportet infima superiorum attingere, suprema inferiorum. Anima ergo, quæ est infima in genere perpetuorum, i. in genere substantiarum separatarum: attingit corpus humanum, & sit forma eius, quod est supremum, i. in genere corruptibilium. De hoc etiam satis dictum est supra, quomodo anima humana habet esse forma corporis corruptibilis.

Animæ hu
manæ, &
Motores quæ
eorum quæ
differant

Ad tertium dicendum, quod sicut se habet motor ad motorem: sic se habet mobile ad mobile; Verum est quando motores similiter mouent, & mobilia similiter mouentur. sed anima non similiter mouet, nec similiter coniungitur suo corpori mobili, sicut motor cæli mouet, & coniungitur cælo. quia anima sic mouet suum corpus, quod dat ei esse. sed motor cæli, sic mouet cælum, quod non dat ei esse. Rursus anima, & motor cæli habent aliquas virtutes non organicas, sed virtus non organica animæ coniungitur corpori mediante essentia. sed in motore cæli est econuerso, quia ibi essentia coniungitur cælo, mediante sua virtute, & potentia.

Cælum quæ
conuenit ad
compositionem
humani corporis
compositionem.

Ad quartum dicendum, quod sufficit cælum concurrere ad compositionem humani corporis virtualiter, & effectiue, ad hoc, quod faciat ad æqualitatem complexionis humanæ: & ad hoc, quod sit æqualitas in elementis componentibus dictum cor-

pus. Non autem oportet, quod cælum veniat ad compositionem corporis humani secundum se, vel secundum suam substantiam.

Ad quintum dicendum, quod spiritus, qui diffunduntur per membra corporis animalis: sunt de natura lucis, & in hoc conueniunt cum corpore perpetuo. Nam secundum Philosophum in 2. de Anima: Aer, & aqua conueniunt cum cælo, siue cum corpore perpetuo. Sed hoc est per quædam imitationem, & analogiam: non quod sint eiusdem naturæ, cum cælo, cum cælum sit corpus quintum diuersum a quatuor elementis. Illi ergo spiritus aliquam imitationem, & aliquam analogiam possunt habere ad cælum: non quod sint de natura cæli.

Spiritus, qui
diffunduntur
per membra
animalis,
quæ sit de
natura lu-
cis.

Ad sextum dicendum, quod calor cælestis habet esse in semine animalis effectiue. Nam certum est corpora cælestia aliqua esse calida: aliqua esse frigida effectiue. Faciendo ergo corpora cælestia effectiue calorem aliquem in semine animalis, dicitur ibi concurrere calor cælestis.

Calor Cæle
stis quomo
do sit i cor
pore anima
lis.

Ad septimum dicendum, quod homo dicitur esse minor mundus: non quod omnia, quæ sunt in mundo secundum substantiam veniant ad compositionem eius, sed quia homo habet quandam similitudinem, & quandam conuenientiam cum omnibus, quæ sunt in mundo: ideo dicitur esse minor mundus. Nam secundum Gregorium, homo habet esse cum lapidibus: viuere cum arboribus: sentire cum animalibus: intelligere cum Angelis.

Homo quo
modo mi
nor mundus.

ARTIC. III.

An Eua corpus ex costa viri formari debuerit. Conclusio est affirmatiua.

Aegid. Quod. 2. q. 1. 1. D. Th. 1. p. q. 92. art. 2. & 3. Et 2. sent. d. 18. q. 1. ar. 1. D. Bon. d. 7. ar. 1. q. 2. Henr. Gand. Quod. 7. q. 8. Alex. de Ales 2. p. q. 22. art. 5. Ric. d. 18. q. 1. & 3. Biel. d. 18. q. 1. Greg. Arim. d. 18. q. 1. Th. Arg. d. 18. q. 1. ar. 4. Capreol. d. 19. q. 1. Caietanus in Commentariis super Gen. asseuerat locutionem hanc Gene. de formatione Eue ex Adæ costa esse parabolicè, non literaliter exponendam, quæ profecto sententia est non minus noua, quam falsa, & contra omnes Doctores, ut adnotauit Alphonsus de Castro. lib. de Hæc. titulo Adam, & Eua hæc. 6.

DE TERTIO quæritur de illa parte corporis Adæ, de qua formata fuit Eua, videlicet de costa.

Et videtur, quod non debuit mulier formari de costa viri, quia secundum Philosophum: Natura nihil facit superfluum, nec deficit in necessariis. Illa ergo costa, ex qua dicitur facta mulier: non erat superflua in Adâ, & erat ei necessaria. Propter quod in resurrectione resurget illa costa in Adam, quod est inconueniens, quia tunc Eua non resurgeret cum aliis.

Natura nihil
facit fru
stra i. cor
li. r. c. 31. &
t. c. 50. 59. &
3. de anima,
t. c. 45.

Præterea dicitur Gen. 1. Creauit Deus hominem.

nem. Et postea subditur: Masculum, & femina creavit eos. ergo tam masculus, quam femina habuerunt esse à Deo per creationem, & non de aliqua præiacenti materia.

Præterea distinctio sexus non facit distinctionem speciei, ergo sicut in aliis animalibus tam mas, quam femina in qualibet vna, & eadem specie (Maximè loquendo de his, quæ generantur per propagationem) fuerunt facta immediatè à Deo, & vnum non fuit factum de alio, sic ergo debuit esse & in hominibus.

Præterea de parua quantitate nõ transitur ad magnam sine rarefactione. Si ergo de vna costa viri fuisset totum corpus mulieris: fuisset ita rarefacta, quod non potuisset inde fieri tale corpus: ergo &c.

Tomos. Præterea secundum Aug. 1. super Gen. In operibus diuinis non conuenit recurrere ad miraculum, quid dominus possit facere, sed quid requirit natura instituta. Cũ ergo natura instituta hoc requirat, quod non fiat animal ex costa animalis, sed ex semine: ergo &c.

Præterea in corpore sensibili non potest esse diuisio continui sine dolore. Cum ergo Adã haberet corpus sensibile, non potuit ab eo trahi costa sine dolore: habuit ergo pœnam ante, quàm cõmitteret culpam, quod est inconueniens.

IN CONTRARIUM est: quia principium, & finis in rebus videtur esse idem. Cum ergo Adam fuerit finis mulieris, quia propter eum, & in adiutorium eius facta est mulier: videtur quod debuit esse principium, vt de ipso fieret mulier: ergo &c.

Præterea Boe. in li. de Conso. ait: Omne enim, quod imperfectum esse dicitur, ad imitationem perfecti imperfectum esse perhibetur. Et subdit, quod in quolibet genere si aliquid imperfectum esse videtur: in eo est aliquid perfectum, a quo supple imperfectum sumit originem. Cum ergo vir sit perfectior muliere: debuit ab eo mulier originem sumere.

R E S O L V T I O.

Eius corpus de sola Adæ costa formatum fuit: nullo addito extrinseco, idq; non natura, sed virtute diuina, quæ quidem ex parua quantitate magnam facere potest. Id quod planum sit materia ad quantitatem: qualitate ad quantitatem: formatamq; substantialem comparata.

Eius corpus iuxta Magistri, & Hugonem quod ex viri costa formatum.

RESPONDEO dicendum, quod aliqui in hac parte intendunt reprobare Magistrum, tanquàm impossibile sit eius dictum. Vult enim Magister in præsentī distinct, quod de sola ipsius costæ substantia sine omni extrinseco additamento mulieris corpus factum esse dicatur per diuinam potentiam in seipsam multiplicatam. Corpus ergo mulieris non per creationem, vel per additionem alterius materiæ, sed ex sola multiplicatione substantiæ, vel materiæ illius costæ formatum fuit. In hac autem positione videntur facere verba Hugonis

A de sancto Victore li. 1. parte 6. c. penultimo dicitur: Porro, quod de costa viri mulieris corpus factum dicatur; ita intelligendum est, vt de sola ipsius costæ substantia sine omni extrinseco additamento per diuinam potentiam in semetipsa multiplicata idem corpus factum credatur.

Sed quidam hoc dictum Magistri, & etiam Hugonis: tanquàm impossibile, & contradictionem implicans: reputantes improbant in hunc modum dicentes, quod hoc intelligibile non videtur sic formatum esse mulieris corpus. Quia si per multiplicationem materiæ hoc factum esse dicatur; oportet multiplicationem hanc, aut secundum quantitatem tantum attendi, aut secundum essentiam materiæ. Si primo modo, vt aiunt: oportet quod eadem materia numero, quæ prius fuit sub paruis dimensionibus, postmodum maiores dimensiones recipiat. hoc autem idem est, quod rarefieri, vt patet ex 4. Physic. Sequetur ergo corpus mulieris per modum rarefactionis esse formatum: quod, vt dicunt, expressè est impossibile. Si vero vt aiunt: multiplicatio attingit ipsam essentiam materiæ: oportet, vt asserunt, quod aliquid materiæ sit sub forma corporis mulieris, quod prius non erat sub forma costæ, quod nullo modo, vt videtur, esse potest, nisi per additionem, vel per creationem nouæ materiæ. Est ergo impossibilis positio Magistri. Pro hac autem positione cõtradicentiũ dicitur Magistri vñ facere Aug. 10. sup Gen. Tomo 3. c. 25.

C Qui disputans contra *Tertullianum ait: Quid autem absurdius, quàm putare massam cuiuspiam metalli ex aliqua parte crescere posse, nisi decreseat ex altera, vel augeri latitudine, nisi grossitudine minuatur? Aut vllum esse corpus manente naturæ suæ quantitate, quod vndique crescat, nisi rareseat? Sed isti optime concludunt de actione naturali creaturæ, sed de actione supernaturali ipsius Dei, cui omnia sunt possibilis, nisi quæ contradictionem implicant, vt patet per Philosophum in 6. Ethi. Et per Hiero. dicentem, quod cum cætera possit Deus: non posset facere virginem de corrupta. i. non posset facere, quod corrupta non fuerit corrupta, vel præteritum non fuerit præteritum, quia contradictionem implicaret. Sed quod dicunt Hugo, & Magister de materia illius costæ contradictionem non implicat: ideo talia tanquàm Deo impossibilia reputari non debent. Dicitur autem Aug. intelligendum est de operatione naturæ, quia nihil absurdius, quàm dicere naturam posse facere aliquod corpus, quod vndique crescat, nisi rareseat.

Ad euidentiã autem dictorum sciendum, quod in omni actione est tria considerare. Agens, quod agit: Virtutem, per quam agit: Et modum, secundum quem agit. Ex his autem tribus poterimus verificare dictum Hugonis de sacramentis 1. parte 6. c. vlt. Dicemus enim sententiam eius, nõ verba. Ponit, n. ipse Hugo quatuor, quæ potest Deus: quæ non potest aliqua creatura. Primo quæ potest de nihilo facere aliquid. Secundo potest de aliquo facere nihil. Tertio potest de paruo facere magnum, eo nõ rarefacto; & nihilo addito.

Quarto

Magister sent. impugnat.

*Tertullianus hæreticus sic vocatus ab Aug. lib. 1. d. h. g. 36. To. 6. & loco supra citato: itemq; ab Alphonso de Castro contra hæreses.

*Eth. 6. c. 2. vbi ait hoc solo priuari Deum. Cũ autem hoc priuaret Deum, vide Doct. 1. sent. d. 20 q. 1. id. n. vt solet, doctis sine explicat.

De nihilo aliquid, & de aliquo nihil à paruo magnũ, de magno paruum quod Deus solus facere potest.

Quarto modo potest de magno facere paruum: eo non condensato, & nihil inde subtracto. Declarando ergo hæc quatuor, apparebit esse impossibile cuilibet creaturæ de sola costa Adæ facere corpus mulieris: si nihil aliud obstaret, nisi quia non potest aliqua creatura de paruo corpore facere magnum nullo alio addito, & non rarefacto, sed hoc non erit impossibile ipsi Deo.

Deus cur
nihil pot
aliquid face
re.

Primum ergo, quod considerandum est in actionibus alicuius agentis, est ipsum agens. Vtrum sit agens primum: cuiusmodi est Deus, vel sit agens non primum: cuiusmodi est natura, vel quæcunque creatura. Nam si sit agens primum, nihil erit, quod non sit eius effectus. Ipsa ergo materia est effectus primi agentis: & quia nullum agens de necessitate præsupponit effectum suum, poterit Deus agere nulla materia præsupposita, quo posito poterit de nihilo facere aliquid, quod primo dicebatur competere soli Deo. Propter quod Philosophus loquens, 2. Meta. de agentibus ordinatis imaginatur quasi tria, videlicet agens primum, quod tenet supremum gradum & omnia alia agentia, quæ tenent quasi secundum gradum, & omnes effectus, qui tenent quasi tertium gradum. Ipse ergo Deus, hoc modo loquendo, se habebit, ut quid primum, omnia alia agentia, secundum quod huiusmodi se habebunt, ut quid secundum. Ipsi autem effectus, ut effectus sunt, se habebunt, ut quid tertium. Quærit ergo Philosophus ibidem, quid erit causa totius. Et vult, quod non ultimum, quod est causa nullius. Nam effectus, ut effectus sunt, non habent rationem causæ sed causati. Nec secundum: id est ipsa agentia secunda, quia solum sunt causa vnius, quia sunt solum illorum causa, quæ naturaliter natura, vel quæcunque creatura artificialiter potest producere, ut omnia ista tenent vnum gradum. Non ergo tertium, nec secundum, sed solum primum erit causa totius, nulla ergo erit res, siue sit composita ex his, siue huic, ut siue sit materia, siue forma, siue compositum, siue sit potentia, siue actus, quæ non sint effectus Dei. Vnde Commen. super illo verbo Philosophi, 2. Meta. ubi sub trinario numero possunt comprehendere omnes causæ sub quocunque gradu, & omnes effectus; ait, quod necesse fuit, ut vniuersum haberet vnâ causam, & si non tunc esset eis aliquid sine causa. Et subdit, quod si quæsitum fuerit a nobis, quid est causa vniuersi; Ex istis tribus, non possumus dicere postremum, quia non est causa alicuius eorum, nec possumus dicere medium, quia medium est causa postremi tantum, non vniuersi. Necesse igitur est, si omnia habeant causam, quod in motu primum sit causa omnium. Et ibidem subdit: Quapropter necesse est, si aliqua res non fuerit primum, id est prima causa, ut & vniuersum non habeat causam omnino, quod claro clarius est. Quod ait, quia si primum desisteret esse causa: omnia alia desisterent esse causa, & non solum desisterent esse causa, sed desisterent omnino esse. Vnde Aug. 9. super Gen. ait, quod Deus per seipsum operatus est, & non desinit operari: sed ita conti-

Com. 6.

Deus est effi
ciens, & con
seruans. To
mo 3. 4

Annue operatur, ut nec vlla illarum rerum, nec ipsorum Angelorum natura subsistat, si non operetur. I. supple Deus. Hoc idem 8 super Gene. expresse innuit, quod Deus est causa efficiens, & conseruans. Quia ergo Deus est causa omnium, & nihil est, quod non sit effectus Dei: verificatur dictum primum, quia cum ipse possit agere nullo præsupposito: potest de nihilo facere aliquid. Quia verò non solum est causa efficiens omnium, sed etiam est conseruans, ut nihil possit conseruari in esse sine opere Dei, ut & ipsa etiam natura Angelorum conseruetur: hoc modo, id est operatione diuina, & sic verificatur dictum secundum, ut possit de aliquo facere nihil, quia omnia in nihilum tenderent, nisi manu Dei sustentarentur.

Deus de ali
quo cur pos
sit facere ni
hil.

Viso quomodo Deus, considerando, ut est agens, differt ab alijs agentibus, quia est agens primum, & omnia sunt effectus eius, & quia omnia conseruat in esse, ex quibus declarata sunt illa duo, quæ potest Deus, & nulla alia creatura; Volumus loqui de Deo quantum ad virtutem, per quam agit. Et quantum ad suum modum agendi, per quæ declarabuntur alia duo quæ post Deus, & nulla alia creatura, quia potest de minori facere maius non rarefacto vel aliquo addito: econuerso de maiori minus, non condensato, nec aliquo subtracto. Sciendum ergo quod virtus, per quam Deus agit, est ipsa sua essentia, & tota Trinitas est vnū principium agendi creaturam, quia tota Trinitas est vna, & eadem essentia, & hoc sunt indiuisa opera Trinitatis, quia indiuisa est earum substantia. Et si dicatur vna persona agere per aliam, hoc non erit ex alia, & alia essentia, sed ex alio, & alio modo se habendi vnius, & eiusdem essentia. Et quia Deus agit per suam essentiam, ideo per suam essentiam attingit immediatè essentia cuiuslibet creaturæ, ut possit in ipsa essentia creaturæ inducere omnia, quæ potest illa essentia recipere, quod alia agentia non possunt. Nam licet essentia materiæ non sit quanta, & non sit multa nec pauca, sed hoc habeat per quantitatem; agens tamen naturale, quod non agit per essentiam suam, sed per virtutem sibi superadditam, quæ est quædam qualitas: ut ignis secundum Commen. 1. 2. Met. Nullam habet virtutem actiuam nisi calorem: propter quod nihil potest agere nisi calefaciendo, quod est quoddam quale facere, quia calor est quædam qualitas: & quod dictum est de igne, veritatem habet de quolibet agente creato, quia sua virtus est quædam qualitas; ergo nullum agens creatum potest agere nisi localiter mouendo, vel quale faciendo, & quia qualitas supponit quantitatem, per quam materia est multa, vel pauca: & motus localis etiam hoc supponit, quia per motum localem non potest de materia parum fieri multum, nec econuerso; nullum agens naturale poterit de pauca materia facere multam, nec econuerso. Hoc ergo modo agens naturale poterit immutare materiã, prout qualefaciendo potest immutare ipsam; cum omnis virtus agentis creati sit quædam qualitas. Propter quod quale faciundo, & alterando facit quicquid facit. Motus

Trinitatis
opera cur
indiuisa.

Auer.
Com. 11.

Agens natu
rale cur de
multo pau
cum, aut e
conuerso fa
cere non pos
sit.

autem

autem localis quantum ad præsens secundum se nihil immutat de his, quæ secundum rem sunt in substantia mobili: sed solum mutat in eo, prout habet ordinem ad id, in quo mouetur, vel ad id, circa quod mouetur. Et quia per nullum quale facere potest de pauca materia fieri multâ, nec econuerso. Nullum enim agens naturale potest se ad hoc extendere per quale facere: ergo materia potest occupare maiorem, vel minorem locum. quia potest rarefieri, vel condensari, quæ sunt quædam qualitates, sed habere plus de materia, vel minus non potest agens naturale hoc facere, quia agit per virtutem, quæ est qualitas, quæ ipsam quantitatem præsupponit.

Si ergo volumus descendere ad diuersa genera agentium, cuiusmodi sunt substantiæ spirituales, & corporales: dicemus, quod substantiæ spirituales aguntur per virtutes, vel per potentias, quæ sunt quædam qualitates spirituales. quia sunt quædam potentiæ in genere qualitatis, sed ad illas potentias non obedit materia, nisi quantum ad motum localem. Et ideo Angeli nõ possunt aliquam formam inducere directè, & per se, nisi mouendo corpora, vel super cœlestia: per quæ corpora hic inferius transmutantur ad formam, vel mouendo corpora ista inferiora coniungendo actiua passiuus. Ad quorum coniunctionem sequitur transmutatio ad formam. Sic ponit exemplum Aug. de* Magis Pharaonis. 3. de Trini. quæ fecerunt serpentes adhibendo quædam semina. Sicut ergo substantiæ spirituales per se non possunt, nisi mouere localiter; mouendo tamen corpora, possunt transmutare ad formam præsupponendo materiæ quantitatem, per quam dicitur esse multa, vel pauca. Sed substantiæ corporales etiam hoc suo modo possunt. quia cum omnes virtutes eorum sint quædam qualitates corporales, quæ de necessitate supponunt quantitatem materiæ, vel multitudinem, & paucitatem eius: Nullo ergo modo de pauca materia poterunt facere multâ nec econuerso. Poterunt ergo transmutare materiam ad quantitatem: prout occupat magnum, vel paruum locum, quia hoc modo solum condensando, & rarefaciendo materiam, fieri potest: sed non, quæ ipsa materia fiat multa de pauca, vel econuerso, ut est per habitam manifestum. sed Deus, qui non per qualitatem, nec per aliquod accidens per suam essentiam, & per seipsum attingit ipsam essentiam materiæ, poterit in ipsa essentia materiæ iam ante creata inducere omnia illa, ad quæ est in potentia ipsa essentia materiæ, & quia ipsa essentia materiæ de se, nec est multa, nec pauca, nec quanta, nec qualis quantum ad formas accidentales: nec hoc, nec illud quantum ad substantiales, ut supra patuit per Aug. Philosophum & Commentat. Omnia ista poterit Deus facere in essentia materiæ iam productæ. Quia si verbis non creditur, credatur rationi. Nam si materia, quæ est in uno grano milii, & quæ est in vno magno monte, vel quantumcunque magno corpore, esset separata ab omni forma: non haberet per quid differret hæc ab illa, quia quælibet esset

Angeli quõ
p suas vir-
tutes agat.

Angeli for-
mam indu-
cere non
possunt.

* Vide Ni-
col. lxx. &
nostrum de
Comeris di-
scursum.

Deus ex
pauca ma-
teria Multâ
facere, & e-
conuerso
cur possit.

potentia pura, nec deberet vni maior quantitas, quàm alii. Ei ergo, ad quem spectat creare materiam ex nihilo: spectat substernere eam maiori, vel minori quantitati, nec est idem vnum, quod aliud. Nam aliud est ipsam essentiam materiæ de nouo creare, & eam alij, & alij quantitati substernere. Nam primum respicit ipsam essentiam materiæ secundum se, quæ non potest creari, nisi de nouo, & ex nihilo producat. Sed secundum respicit essentiam materiæ: prout subiicitur, ut dictum est: alij, & alij quantitati, sed quia eodem manente subiecto potest subiici ab agente, qui potest hoc facere alij, & alij actui: cum quantitatis sit quidam actus materiæ virtute diuina, quæ potest hoc facere: poterit eadem essentia materiæ alij, & alij quantitati substerni, ut pauca materia virtute diuina possit fieri multa, & econuerso.

Miramur enim de dicentibus, quod oporteat creare nouum subiectum, siue nouam materiã, vel addi aliquid ipsi materiæ, ut suscipiatur ibi virtute diuina quodcunque sit illud, ad quod essentia materiæ est in potètia. Si enim essentia materiæ de se esset multa, vel pauca: tunc fortè non posset minorari, nisi abscinderetur, vel annihilaretur aliquid de ipsa materia. Et si deberet augmentari: nullo modo fortè posset hoc fieri, nisi vel causaretur, vel adderetur de nouo aliquid de materia ipsi materiæ. sed cum materia de se non dicat aliquam quantitatem: nec materia de se sit magis magna, vel magis pauca in quocunque magno corpore: respectu cuiusque parui, vel in quacumque densio, respectu quantumcunque rari; cum materia de se nihil horum sit. Nam docet nos Aug. ut supra patuit: imaginari materiam per omnis actus priuationem. non tamen ad nihili peruentioem, & docet nos imaginari materiam quantum ad actus, & perfectiones, siue sint substantiæ, siue qualitates, siue quantitates, siue quæcunque alia apta nata materiam perficere: quæ materia de se non est aliqua hæc, sed est potentia omnia hæc.

Aduertendum tamen, quod Deus est omnis actus, quia est actus purus: in quo non admiscetur aliqua potentia, & quia non est, nisi actus: ideo est omnis actus: secundum quem modum loquitur August. 8. de Trin. quod quia Deus nõ est, nisi bonum: ideo est omne bonum, & omnis boni bonum. Alia vero agentia nõ sunt omnis actus, sed aliquis actus. Primum ergo agens potest perficere omnem potentiam, & potest in essentia materiæ inducere omnem actum: ad quod est in potètia. Alia vero agentia, quia non sunt omnis actus: non possunt perficere omnem potentiam omni actu, ad quem est in potentia. Et ideo quantum ad quantitatem, vel quantum ad multitudinem, vel paucitatem materiæ non habent posse agentia naturalia in materia. Nõ quia materia de se sit multa, vel pauca, nec quod eadè essentia materiæ de se non sit in potentia quodlibet horum: sed quia agens naturale præsupponit ista in materia: ideo non habet posse quantum ad multitudinem, & paucitatem in materia. Sed agens

D. Th. 1. p.
q. 92. art. 1.

Mater. a
quomodo
imaginada.

Tom. 1. c. 1.

agens diuinum, quod cū vult non præsupponit materiam & potest ipsam materiam concreare. & non solum non præsupponit materiam, sed non præsupponit aliquid, cui substernatur materia, & ideo sicut, cum vult, potest materiam concreare: ita cum vult potest materiã iam ante creatam cui libet actui, ad quem est in potentia, substernere. & quia, vt iam est pluries replicatum, materia de se non est multa, vel pauca, sed est in potentia ad vtrumq; potest Deus pro voluntate sua eandem materiam, nihil de nouo creando, vel nullam aliam materiam sibi addendo, vel partem aliquam illius materiæ subtrahendo, substernere eã multitudini, vel paucitati, vt de materia pauca faciat multam, vel ecõuerso pro suo libito voluntatis.

Dens, & agens naturale quomodo diste-
taui.

Tertia via ad hoc idem sumitur non solum ex ipso agente, quod agit, vel ex ipsa virtute, per quam agit, sed ex ipso modo agendi, secundum quem agit. Nã omne agens naturale agit per motum, & transmutationem. & quia motus, & transmutatio præsupponunt materiam quantam, sed non præsupponunt esse qualem; quantitas materiæ, per quam est multa vel pauca, non poterit immutari ab agente naturali, vt pauca materia fiat multa, vel ecõuerso. Sed quantitas materiæ, per quam occupat maiorem, vel minorem locũ, (quia hoc, vt dicebatur, potest fieri per solam qualitatem, vt per raritatem, vel densitatem, quarum quælibet est quædam qualitas) poterit talẽ quantitatem materiæ immutare naturale agens. Sed Deus, qui potest agere præter hunc modum agendi, & præter transmutationem, & motum potest agere, & potest in materiam quemcunq; actum, ad quem est in potentia inducere, quãdo hoc facit; nõ oportet, q̄ illa actio sit motus, quia non oportet, q̄ fiat in tempore, nec oportet q̄ sit mutatio, quia nõ oportet q̄ sit terminus motus: sed erit solũ quædam innouatio, prout nouitas fit in materia alium & alium actum recipiendo. Proprie ergo loquẽdo sine motu, & mutatione, sed per solam quandam materiæ innouationem potest eam ad omnem actum, ad quem est in potentia, inducere, prout nouitas fit in materia alium, & alium actum recipiendo & quia, ut est pluries replicatum, materia de se nec est multa, nec pauca, sed de se est in potentia ad vtrumq; potest Deus unam, & eãdem essentiam materiæ, quæ est sub paucitate, facere multa, & econuerso. Quod præter duos modos præfatos habet hoc esse pp modũ agẽdi diuinũ aliũ ab agentibus alijs.

Actio Dei nõ motus, nec mutatio, sed materiæ innouatio est.

Costa, ex qua facta est Eua, an superflua in Adam.

RESP. AD ARG. Ad primũ dicẽdum, q̄ Deus, qui est agens uniuersale, & agit quæ requiruntur ad perfectionem speciei, & indiuiduorum; sicut quotidie per ordinationem diuinam in corpore indiuiduorum, vel particularium hominum, vel etiam aliorum animalium, quorum est generare, fit superfluum alimentũ. quod licet sit superfluum indiuiduo; non tamen est superfluum speciei. Quia inde fit semẽ, per quod cõseruatur species naturæ. Ita ex speciali ordinatione diuina in Adam fuit illa costa superflua indiuiduo, ut

A cõiter ponitur, quæ non fuit superflua speciei, quia ex ea fuit formata mulier, quæ una cum viro fecit ad conseruationem speciei. Quantitas ergo materiæ in illa costa, quia superflua fuit indiuiduo Adæ, non indiuiduo Eue: resurget in Eua non in Adam.

Ad secundum dicendum, q̄ Deus masculum, & fœminam creauit homines, quia de materia ante creata fuerunt facti, tamen non fuit, nec oportuit, quod materia aliqua de nouo crearetur, sed fieri potuerunt, vel facti fuerunt de materia præiacente. Aduertendum tamen, quod homo potest dici creatura plus, quàm aliæ res. Quia semper in generatione hominis, siue masculi, siue fœminæ fit noua creatio animæ. Littera tamen Gen. aliquando sequitur ordinem historia: aliquando non sequitur. Illa ergo littera, quæ videtur sonare, quod simul fuerunt producti vir, & mulier: non sequitur ordinem historia: Masculum ergo, & Fœminam creauit eos, sed non simul, quia primo creauit masculum, & postea de costa eius formauit fœminam.

Ad tertium dicendum, quod licet mas, & fœmina sit eiusdem speciei; tamen faciunt ad perfectionem speciei, quia sine eis non potest conseruari species. Sed quod dicebatur de alijs animalibus; dicendum quod voluit facere prærogatiuam homini & non animalibus alijs quantum ad dignitatem, vt omnes homines essent ex vno homine: sicut omnia sunt ex vno Deo. Voluit etiam facere prærogatiuam homini quantum ad amorem, & charitatem, vt esset ex hoc maior charitas inter eos, quia secundum Aug. nihil nos debet magis inducere ad amorem mutuum, quàm quod omnes descendimus ab vno, & eodem homine.

Gen. 1.

Eua de Adæ cur formata.

C Ad quartum de parua, & magna quantitate satis diffusè per iam habita solutum est argumentum.

Ad quintum dicendum, quod in operibus diuinis non debemus recurrere ad quid Deus possit facere, sed ad quid natura instituta requirit. Verum est vbi iudicio nostro relinquitur quid sentiendum, sed quando per scripturam sacram determinatur, quod de costa viri formata est mulier, quia maior est huius scripturæ auctoritas, q̄ totius &c. sentire aliud, quàm illud, quod expressè dicit scriptura: debet temerariũ iudicari.

Scripturæ factæ auctoritas.

Ad sextum dicunt quidam, quod id, quod deciditur in generatione alicuius, hoc fit cum delectatione, vt patet in femine: ex quo, vt videtur, volunt habere, quod illa costa, vnde fuit formata mulier, fuit decisa ab Adam cum delectatione. sed hoc est naturaliter solum in decisione feminis. Nam secundum Auicem. bene fecit natura, quod in illo actu posuit tantam delectationem, quia si sciret indiuiduum quantum sibi nocet ille actus, nisi quia propter multam delectationem attrahitur, omnino fugeret à tali actu. Propter quod bene dicitur semen superfluum alimentũ, quia quasi superfluum nondum transubstantiatur in membra; & ideo non cum dolore,

Delectatio in coitu.

dolore, sed cum delectatione deciditur.

Sed de partibus corporis iam continuatis ad invicem, quod possit ibi esse decisio naturaliter sine dolore, est impossibile. Si ergo non fuit ibi dolor, sed magis forte fuit ibi delectatio in decisione illius costæ, quia Adam videbatur in hoc delectari, & esse in quodam sopore: hoc non fuit naturaliter, sed miraculosè.

Argumenta autem in contrarium, gratia conclusionis concedantur.

Adz qño sine dolore fuerit extra & a colla.

Q V A E S T. II.

De rationibus seminalibus.

SECUNDO quæritur de secundo principali: videlicet de rationibus seminalibus, secundum quas est formata mulier, vel sumus apti nati ex cognitione illarum rationum, ex quibus mulier est formata. Circa quas quærentur tria. Primo utrum sint rationes seminales in materia. Secundo quid sint illæ rationes seminales. Tertio de rationibus, ex quibus est formata Eva: utrum fuerint seminales, vel quales.

ARTIC. I.

An in materia sint aliqua rationes seminales. Conclusio est affirmativa.

D.Th. 1. p. q. 115. art. 2. Et 2. sent. d. 18. q. 1. art. 2. D. Bon. d. 18. art. 1. q. 2. Ric. d. 18. q. 3. Sco. d. 18. q. 1. Biel. d. 18. q. 1. Bacch. d. 18. q. 1. Ant. And. d. 18. q. 1. Dur. d. 18. q. 2. Th. Arg. d. 18. q. 1. ar. 2.

PRIMUM sic proceditur: Videtur, quod in materia non sint aliqua rationes seminales. Nam rationes non habent esse, nisi in re rationali, cuius est formare rationes: sed materia secundum se non est res rationalis: ergo &c.

Præterea: quia semen videtur importare potentiam actiuam; Propter quod in libro de animalibus vult Philosophus, Mulierem non habere semen, sed menstruum. Et si dicatur mulier non emittere semen; Illud proprie secundum Philosophum ibidem, nec est semen, quia non facit ad formationem fetus directè: nec est menstruum, quia non est de compositione fetus. Per semen autem intelligimus quandam virtutem actiuam: sed cum in materia non sit virtus actiua, sed passiva consequens

Mulier nō hēt semen.

A est, quod in ipsa materia non sunt rationes, quia non est res rationalis. Nec sunt rationes seminales, quia non est in ea potentia actiua. Præterea si essent in materia rationes seminales, cum ex his educantur formæ in materia, videretur, quod esset latitatio formarum in ipsa, & incidemus in errorem Anaxagoræ.

Præterea ad generationem hominis non solum facit semen, quod est quid actiuum, & se tenet ex parte viri, sed etiam menstruum, quod est quid passiuum, & se tenet ex parte mulieris. Et quod dictum est de semine, & menstruo in generatione hominis, veritatem habet de principiis actiuis, & passiuis in generatione quarumcunque rerum: ergo non solum rationes seminales, & actiua debent poni in materia ad generationem rerum, sed etiam rationes potentiales, & passiva, & tanto magis rationes potentiales, & passiva debent poni in materia, quam alii: quāto plus se tenent ex parte materis, quā illi.

IN CONTRARIUM est quod August. dicit in 5. super Gen. Consideremus cuiuslibet arboris pulchritudinem in frondibus, & pomis, quod hæc procedunt ex semine, & fuerunt in emine. ergo per rationes seminales omnia talia fiunt.

Tom. 1. c. 29

Præterea idem Aug. 3. de Trinitate c. 8. ait: Quod sicut matres gravidæ sunt foetibus: sic iste mundus causis nascentium, & istæ causæ sunt quædam rationes seminales: ergo &c.

Tomo 1.

C R E S O L V T I O.

Rationes seminales in materia dici debent aptitudines materiae, atque ita rationes dici solent, ratione originis, latitationis, immutabilitatis, perpetuitatis, mediationis, motus, & ordinis: seminales vero ratione primordialitatis, virtutisque perpetuitatis.

RESPONDEO dicendum, quod quidam volentes determinare de rationibus seminalibus dixerunt: Quia omnia procedunt à Deo: sicut artificata ab artifice. Differunt tamen quantum ad materiam, & formam. Nam artifices alij à Deo: quia semper supponunt materiam, ex qua agunt, non possunt imprimere in ipsa materia potentiam, per quam recipit formas. Rursus differentia est inter Deum artificem, & artifices alios: non solum quantum ad materiam, quia Deus per suam artem materiam produxit, & impressit sibi potentiam, per quam reciperet formam. Sed etiam differunt alij artifices a Deo: quantum ad ipsam formam, quia alij artifices producant formas, quæ non sunt aptæ natæ producere sibi similes. ut lectulus si plantetur, non producit lectulum, qui est res artificialis: sed generatur inde lignum, quod est res naturalis. Dato autem, quod de viridi ligno fieret lectulus, ut puta Aegid. super ij. Sent. G de

Deus artifex ab aliis differens.

de salice, plantatus non faceret lectulum, sed salicem. Ex his autem volunt descendere ad rationes feminales, sed ex his verbis sufficienter datur differentia inter alios artifices, & Deum, quia procedentia ab alijs artificibus, nisi hæc fiant ex actione, & passione corporum naturalium, ita erunt artificialia sic procedentia, quod nullo modo erunt naturalia, sed procedentia per artificium diuinum, ita sunt artificialia, quod etiam sunt naturalia, quia ipsa naturæ rerum procedunt ab illa arte diuina. Sed hæc dicta non sufficienter tangunt difficultates in hac materia. Nam in hoc stat difficultas in hac materia, quomodo Deus inseruit rationes ipsi materiæ. quia recepta in re sensibili non videntur esse recepta per modum rationis, sed per modum naturæ. Materia ergo, quæ est quædam res sensibilis, vel quædam res naturalis, non rationalis; illud quod indidit sibi Deus, est receptum in ipsa per modum naturæ, non per modum rationis. Volumus ergo declarare, quomodo ea, quæ sunt in materia, per quæ fiunt productiones rerum, debeant dici rationes non quæcunque, sed feminales.

Rationes quæ
poni possunt
sunt in materia.

Propter primum sciendum, quod rationes possumus ponere & in Deo, & in alijs naturis intellectualibus, siue rationalibus, quæ omnis natura intellectualis, vel rationalis, vel rationabiliter agit, vel habet apud se rationes, per quas agit. Ex parte ergo rationum, quæ sunt in Deo, & ex parte rationum, quæ sunt in intellectualibus creaturis, possumus assignare causam, quare aptitudines inditæ materiæ, per quas fiunt productiones rerum, dicuntur rationes. Et postea assignabimus causam, quare rationes illæ dicuntur feminales. Quantum autem ad Deum possumus assignare quadruplicem viam, quare dicuntur rationes. Vt prima via sumatur ex earum origine. Secunda ex earum latitudine. Tertia ex earum quadam immutabilitate. Quarta ex earum quadam perpetuitate.

* Materiæ aptitudines uocantur rationes, vt comparatæ ad Deum sic intelliguntur: Rationes, quæ sunt in materia, et ex eis fit productio rerum, et per se sunt in mente diuina. Cõdõne prima excluduntur creature, quæ licet sint in mente diuina, non tamen rationes dicuntur, quia non sunt in materia receptæ. Cõdõne secunda, excludit formam, quæ quamuis in materia sit recepta, ex ea ratio non fit productio rerum. Cõdõne tertia excludit quantitatem, quæ quamuis sit æterna materiæ, ex ea tamen non fit per se rerum productio.

Prima uia sic patet: Nam secundum Aug. 83. quæstionum quæst. 46. de Ideis Tomo 4. Quis audeat dicere Deum irrationabiliter omnia condidisse? Quod si dici ratione, & credi nõ potest, restat, vt alia ratione sint condita. Nec eadem ratione omnia, sed singula propriis sunt creata rationibus. Et subdit: has rationes ubi esse arbitrandum est, nisi in ipsa mente Creatoris? Deus ergo per rationes, quas habet apud se: produxit omnia ista, & quia ab illis rationibus in Deo, per quas productæ sunt, aliquid sunt inditæ materiæ quædam aptitudines, per quas fiunt productiones rerum naturalium. Ideo illæ aptitudines rationis originis dicuntur rationes, quia sunt a rationibus diuinis originatæ, & deriuatæ.

Secunda uia ad hoc idem sumitur ex latitudine istarum aptitudinum. Nam rationes in Deo dicuntur esse latentes, & absconditæ, & ideo in Christo dicuntur esse omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi. Et quia Deus omnia in sapientia fecit, omnia dicuntur processisse ex illis thesauris latentibus, & absconditis. & quia

A istæ aptitudines, quæ Deus inseruit materiæ, sunt latentes, & absconditæ in materia: ideo imitantur illas rationes diuinas latentes, & absconditas in Deo: tanquam in quodam thesauro, vt ex hoc rationes dici mereantur. Vnde Augustinus 5. super Gene. circa finem; Quicquid enim ex arbore surgit, aut pendet, ex quodam occulto thesauro seminis extractum atque depromptum est. In multis etiam locis alijs Augustinus has aptitudines feminales latentes, & absconditas vocat, ex quibus omnia alia oriuntur.

To. 3. c. 21

Tertia via ad hoc idem sumitur ex eo, quod hæc aptitudines sunt quedam incommutabilitates imitantes illas rationes diuinas, quæ sunt ibi incommutabiliter. Vnde August. 6. de Trinita. c. 10. vult, quod filius est ars patris plena omnium rationum viuentium incommutabilium. Ipse ergo aptitudines in materia, per quas generantur omnia: dicuntur rationes, quia deriuatæ sunt a rationibus illis diuinis: & quia latent, & habent quandam incommutabilitatem, imitantes in hoc rationes illas diuinas. Non enim istæ aptitudines materiæ dicuntur incommutabiles; quod non possint impedire, sed dicuntur incommutabiles, quia non potest ordo earum in ordinem alium commutari: vt semen, ex quo apta nata est fieri oliua: non fit inde amigdalus, vel arboralia. Istæ ergo rationes sunt propriæ rerum stendarum: sicut illæ rationes diuine sunt propriæ rerum formandarum, quia, vt patuit per Aug. Non eadem ratione formatus est homo, & equus, sed singula a Deo propriis rationibus sunt formata.

Quarta uia ad hoc idem sumi potest ex perpetuitate istarum aptitudinum. Nam quamdiu perpetuabitur generatio rerum: tam diu perpetuabuntur istæ aptitudines in materia. Quod satis indicat aptitudines istas deriuatas esse a rationibus illis diuinis, secundum quas possunt res perpetuari in esse. Voluit enim Deus, quod a rationibus illis, quas habet in mente, a quibus res sunt aptæ natæ progredi; fierent in materia aptitudines aliquæ, per quas perpetuarentur generationes rerum, & quia istam perpetuitatem non potuissent consequi aptitudines illæ ab aliquo alio agente principaliter, nisi a Deo, & a rationibus existentibus in mente diuina: ideo aptitudines istæ rationes quædam merito sunt uocatæ.

Rationes per
petuas.

Vitio quomodo istæ aptitudines in materia possunt dici rationes: prout comparantur ad Deum, quia imitantur rationes in mente diuina; Volumus ostendere quomodo possunt dici rationes: prout comparantur ad creaturas rationales, siue intellectuales. Possumus autem hoc triplici uia ostendere, quæ istæ aptitudines dici debent rationes. Vt prima via sumatur ex quadam meditatione Secunda ex motu, & transmutatione. Tertia ex earum ordine.

Rationes
creaturis in
tellectuales.

Prima via sic patet: Nam rationes feminales non sumuntur secundum motum ad ubi, sed secundum motum ad

Rationes
feminales
quid.

ad formam. Sunt enim quædam aptitudines inditæ naturis rerū ex similibus similia procreantes, quæ similitudo secundum formam est attendenda, cui principaliter competit nomen nature. Vnde & Boetius in suo libro de duabus naturis, inter alias distinctiones nature dat definitionem istā: Natura est vis insita rebus ex similibus similia procreans, quod dictum ad rationes seminales referri potest, quæ sunt quædam vires insitæ rebus ex similibus similia proferentes. Habent. n. istæ aptitudines, & istæ vires quandam similitudinem cum rationibus existentibus in mentibus animarum, vel Angelorum. Quia nunquam a rationibus in mentibus Angelorum progrediuntur immediate aliquæ formæ similes, vel etiam convenientes rationibus illis. Sic etiam nec a rationibus in mentibus animarum fit talis progressus immediatus. Bene fiunt res a sibi convenientibus, vt ab arca, quæ est in mente artificis, fit arca in materia, sed non quantum ad nutum artificis ab illa arca in mente immediate fiet ista arca in materia in qua istæ rationes seminales, quæ sunt in feminibus, siue ipsa semina, imitantur rationes in mente artificis, quia nunquam a semine immediate fit semen. Vnde August. circa finem. 5. super Gen. ait, quod arbor ex arbore, & semen ex arbore, & arbor ex semine fit, sed semen ex semine nullo modo, nisi arbor interueniat prius. Imitantur ergo istæ rationes seminales rationes in mentibus Angelorum, vel in mentibus animarum, quia ab illis immediate nō progrediuntur formæ similes, nec etiam ab istis.

Secunda autem via declarans aliquo modo hanc primam sumitur ex transmutatione, & motu. Nam a rationibus, quæ sunt in mentibus Angelorum, non fiunt formæ similes in materia, nisi mediante aliquo motu, vel corporum super cælestium, vel istorum actiuorum, & passiuorum. Nam secundum Com. Nunquam immateriale transmutat materiale, siupple transmutatione ad formam, nisi mediante aliquo materiali. Angelus ergo, siue bonus, siue malus, nisi mutando aliqua corpora, vt super cælestia, quod faciunt boni Angeli: vel nisi per motum localem coniungendo corpora actiua suis passiuis, quod possunt facere boni: & mali non possunt aliquas formas producere. Vnde & August. in. 3. de Trini. vult, quod illi mali Angeli fecerunt serpentes ex virgibus adhibendo semina i. coniungendo actiua passiuis. In operationibus ergo Angelorū si volunt aliquas formas inducere, oportet ibi esse duo media, videlicet motum aliquem corporalem, & corpus aliquod, quod habet efficere, vel causari illam formam. Sic & in proposito rationes seminales, siue semina, in quibus habent tales rationes existere nunquam immediate habent alia semina producere nisi interueniat ibi tanquam mediū, aliqua alia transmutatio quia sine transmutatione talia fieri nō possunt & aliquod corpus, vt arbor, cuius est illa semina producere. Quia ut patuit ex Aug. nunquam semen fit ex semine nisi prius ibi interueniat arbor. Et quod dictum est

A de rationibus in mentibus Angelorum, veritatē habet de rationibus in mētibus animarum, quia nunquam ab arca in anima fit arca in materia, nisi interueniat ibi motus membrorum exteriorum, & nisi interueniant ibi ipsa membra mota, vel interueniat ibi motus organorum, vt motus serræ, vel securis: & nisi interueniant ibi ipsa organa sic mota: & quia rationes seminales sic imitantur rationes in mentibus animarum, & Angelorum, possunt dici quædam rationes.

B Possimus autem & tertiam viam assignare ex ordine ipsarum rationum. Nam Deus interuenit materie has rationes seminales ad perpetuandum generationes rerum, vt tam diu perpetuantur istæ rationes in materia, quam diu Deus vult perpetuare generationes rerum, propter quod hæ rationes seminales non possunt habere determinatum ordinem ad hanc formam, vel ad illam. quia postquam esset educta illa forma determinata per rationes seminales ex materia, non posset inde educi alia similis forma corrupta, quod videmus esse falsum. Propter quod oportet ordinem istarum rationum seminalium esse ad formas in quadam vniuersalitate, vel generalitate: non ad hanc, vel ad illam determinate. Et hoc forte videbat quasi à longe Auctor sex principiorum dicens, quod natura in his occultè operatur, quia aliud intendit, aliud facit. Intendit autem vniuersale, siue speciem: facit autem particulare, vel indiuiduum, vt quia ratio tendit in vniuersale, & intellectus facit vniuersalitatem in rebus. Aptitudines illæ possunt dici rationes faciendo quædam vniuersalitatem in rebus ex productione diuersorum particularium, vel intendēdo magis vniuersale, & speciem, quam particulare, & indiuiduum. quia quod non potest natura perpetuare in vno secundum numerum: perpetuat in vno secundum speciem. Comment. tamē in 7. Meta. tangit alias vias, quas possunt adaptare ad propositum: quare ea, quæ sunt in feminibus, dicantur quædam rationes. Dat. n. quædam differentiam ibi inter virtutes, quæ sunt in feminibus, quas, vt ait, Medici vocat virtutes formatiua: & virtutes, quæ sunt in corporibus animalium dicens, quod virtutes, quæ sunt in feminibus, agunt, & operantur actione intellectus. i. ita agunt, ac si intelligerent, & haberent intellectum, sed virtutes in corporibus animalium agunt per membra & per instrumenta propria, ut tangere, quæ est quædam operatio animalis, fit per neruum, qui est instrumentum tactus: & videre, quod est operatio animalis: fit per oculum, qui est membrum animalis & est organum in videndo, & sic de operationibus alijs. sed virtutes, quæ sunt in feminibus, non videmus habere organa, per quæ agant. Vnde & Comment. ibidem dicit de istis virtutibus, quod sunt naturales, & diuinæ generantes similia. Iuxta quod artes generant sua artificia, allegat etiam & ad hoc Philosophum, qui, vt ait, in libro de animalibus assimilat istas virtutes principijs diuinis non naturalibus. videntur

Natura intendit facere vniuersale, facit autem particulare

Virtutes formatiua, & animales quomodo differant.

CONTRA-DICTIO. Hic vñ cōcedere. Angelos hñc rationes factiua rerum. Id qñ alibi eidē Doct. restagatur qui ait Angelū nō habere rōnē factiua. nec representatiua totius. Dicit, q nō habet rōnē huiusmodi immediate sed mediate, vt infra patebit.

Tomo 3.

Rōnes Angelorū quales.

Immateriale nūquam transmutat materiale immediate Com. 31. li. 1. Met. & 7 Com. 28.

Tomo 3.

Serpentes a Dignone quō facti, & vide nostrū de Coctis Diuersum.

enim uirtutes in semine aliquo modo excedere uirtutes naturales, quia uidentur esse quid diuinum, & uidentur assimilari arti producenti artificata: & uidentur agere, & operari actione intellectus.

Si quis enim plene considerat quid facit semē animalis in his, quæ generantur ex semine: ut quid facit semen equi in menstruo equæ, quia sicut artifex ex ligno facit arcam: sic uirtus, quæ est in semine equi ex menstruo equino format omnia membra equi, & sic operatur, ac si haberet intellectum, nisi impediatur actio illius uirtutis in semine, nihil agit superfluum, nec deficit in necessarijs. Si quis ergo consideraret quanta organizatio requiratur ad corpus unius animalis, ut sic ordinatè se habeat nerui, & venæ, & membra principalia, ut cerebrū, hepar, & cor, & alia, & alia mēbra, quasi stupor est cōsiderare, quomodo

Galenus.

virtus in tam modico semine omnia hæc potest efficere. Propter quod non immerito obstupefactus Galenus dixit se nescire utrum illa uirtus, quæ tot, & tanta facit, sit Creator, vel creatura. quod dictum Galeni narrat idem Commentator in eodem. 7. Addit etiam Commentator ibidem, quod illa uirtus non agit, nisi per calorem, qui est in semine. Non ita, quod sit forma in eis, sicut anima in corpore naturali, sed quod sit ita in semine, vel in feminibus inclusa, sicut anima in corporibus cælestibus. Et ex hoc secundum eum Aristoteles, has uirtutes attribuit principijs diuinis. Vt ergo uelle Cōmen. q. uirtus in semine, vel in feminibus, non posset facere, q. facit, nisi attributa principijs diuinis, idest motoribus orbium, & ipsi Deo, qui in 12. eandem sententiam profert, uolens quod opus nature sit opus intelligentiæ, quia natura non agit, nisi rememorata a superioribus causis, quæ sunt intelligentiæ. & ut uult ibidem: omnia ista proueniunt ab una arte principali, quæ est ipsius Dei: sub qua sunt multæ artes aliæ, idest artes motorum orbium. Ex omnibus autem his uerbis possumus concludere propositum, uidelicet quomodo uirtutes, quæ sunt in semine, possunt dici quædam rationes. Nam si huiusmodi uirtutes assimilantur arti producenti artificata: cum ars producat talia per rationes eorum, quas habet apud se uirtutes, quæ sunt in semine, ex quo assimilantur arti; debent dici quædam rationes.

Rursus cum attribuantur principijs diuinis, & principia diuina, cuiusmodi sunt Deus, & intelligentiæ agant per rationes, quas habent apud se, istæ uirtutes in feminibus quædam rationes dici debent.

Tertio si huiusmodi uirtutes sunt similes intellectui, & agunt actione intellectus: Cum intellectus agat per rationes, quas habet apud se; debent istæ uirtutes dici quædam rationes.

Quarto si actionibus animalium attribuimus organa, istis autem uirtutibus non sic attribuimus organa, ut uideatur Commentator dicere. Debent istæ uirtutes dici rationes, cum hoc con-

ueniat rationi, & intellectui, non fundari in organo. Dicuntur autem istæ uirtutes non ut organis, quia excellunt organa: prout attribuuntur principijs diuinis, in quorum uirtute agunt: sicut opus ferræ inducentis formam artis excellit ferram: prout hoc facit in uirtute artis.

Quinto quia Commentator ibidem, calorem, per quem agit semen, dicit non esse in feminibus sicut anima in corpore naturali, sed sicut animæ in corporibus cælestibus. quod ideo dictum est, quia corpora cælestia mota a suis motoribus adgenerant calorem in semine, qui principaliter facit forte ad generationem fetus, q. ipse calor, qui semel est in semine inductus a patre generante: Propter quod non immerito dicitur triplex calor esse in semine cælestis, elementalis, & vitalis, qui de cetero est ex libis patris, qui uidetur competere se mini secundum se. Et quia a motoribus orbium, qui sunt rationales, & intellectuales: sortiuntur suas uirtutes semina: uirtutes illæ rationes dici possunt, ut per diuersas vias, & varias est multipliciter declaratum.

D V B. I. L A T E R A L I S

*An rationes seminales sint ita rectè appellatæ.
Conclusio est affirmatiua.*

Idque ex superiori patet resolutione.

V L T E R I V S forte dubitaret aliquis: cum habitum sit, q. præfatæ aptitudines, quæ merito possunt dici quædam rationes, quare dictæ sint rationes seminales. Nā duo diximus de istis aptitudinibus, q. sunt rationes, & q. sunt seminales, declarato, quare dicuntur rationes: uolumus declarare, quare dictæ sunt seminales.

Sciendum ergo, q. cum loquimur de semine principaliter uidemur loq. de semine. p. qd. anima generantur, quia illud semen præcipuè attribuitur principijs diuinis. propter tantam & tam multiplicem organizationem quam facit. Potissimè. n. præfatum semen est id, quod operat quasi operatione intellectus, & est id, quod se habet ad ea, q. inde fiunt, tanq. ars ad artificata, quæ oia habita sunt per dictum Commen. in 7. Et q. loquitur ibi de semine animalium patet, quia comparat uirtutem in semine, vel operationem eius ad operationem animalis. De uirtute enim in semine animalium obstupefactus Galenus de operatione eius ait, q. nesciebat si erat Creator, vel creatura. Certū est. n. q. illa uirtus est creatura. sed operatio eius attribuitur principijs diuinis. quia quicquid facit, hoc agit in uirtute diuinorum principiorum. i. Dei, & motorum orbium, ut sicut uirtus artis relucet in serra: sic uirtus artis diuinæ, & motorum orbium relucet in operatione seminis. Propter quod sicut motores orbium sunt quædam organa Dei, & orbis quædam organa motorum, sic semina sunt quædam organa omnium istorum. Posset enim Deus omnia per se ipsum

12. Met. cō.
16.

Virtutes in
feminibus
cur dicantur
rationes.

Galenus ad
miratio d
uirtute se
minis.

Deus autem P
creaturas
operatur.

Rom. 13.

Semen ubi
sit putre-
factio ex
Auer. 12.
Mer. Cō. 18.

Ioan. 12.

T.c. 7.

Tom. 3. c. 23

ipsum facere, sed quia vult bonitatem suam com-
municare creaturis, & non vult in natura aliquid
esse ociosum, nec vult res destitui proprijs opera-
tionibus: Ideo vult, nos, creaturas suas, esse coad-
iutores suos, vt secundum hunc ordinem omnia
ab ipso procedant, vt verificetur dictum Aposto-
li: Quæ autem a Deo sunt, ordinata sunt.

Quod autem semen principaliter, & proprie
sumatur respectu animalium, quæ nascuntur ex
semine; patet ex eo, quod distinguimus duplicem
generationem animalium, vt semen tanquam ali-
quid principale distinguatur a putrefactione. Et
tamen nomen seminis extendimus ad putrefa-
ctionem, quia, vt vult Comment. in 12. Quod est
semen in his, quæ nascuntur ex semine, est putre-
factio in his, quæ nascuntur ex putrefactione. Si
ergo in ipsis animalibus nomen seminis trans-
sumimus ad putrefactionem, nomen seminis ab
animalibus trāsumetur ad semina segetum, her-
barum, & arborum. Quia omnia talia generantur
per putrefactionem. Iuxta illud Euangelij: Nisi
granum frumēti cadens in terra mortuū fuerit,
ipsum solum manet. Grana ergo, vel semina se-
getum prius moriuntur, & putrescunt, quàm gene-
rent. Et quod dictū est de grano in seminibus segetū,
veritatem habet de granis, & seminibus arborū,
& herbarum. Quia omnia talia prius putrescunt,
quàm generent, vt ex hoc omnia ea dicantur per
putrefactionem generata. Philosophus etiam in
2. Physico, volens loqui de generatione vege-
tabilium, ait, quod si plantetur lectulus accipiēs
potentiam, putrescens generabitur lignum, non
lectulus, Innuens ex hoc, quod omnia talia per
putrefactionem generantur. Et si inueniatur in
talibus generatio sine putrefactione, vt si plante-
tur gramen cum radice; dicemus, quod illa ra-
dix prius fuit orta ex grano, vel ex semine putre-
facto. Vnde August. 5. super Gen. omnia huius-
modi reducit ad semen, tanquam ad principium,
& semen ad terram. Ait enim, quod arbor sur-
rexit a radice, quam terræ primum gramen infi-
xit. Et subdit, quod porro id gramen ex semine,
& in semine. Quare si semen magis proprie dicitur
in animalibus, quæ generantur ex semine,
quàm in his, quæ generantur ex putrefactione;
consequens est, quod magis dicatur semen in
animalibus generatis ex semine, quia omnia ve-
getabilia ex semine generata, ex putrefactione se-
minis generantur. In omnibus enim talibus, nisi
semen cadens in terra mortuum, & putrefactū
fuerit, nihil generabit.

In semine ergo animalium reperitur magis
proprie ratio seminis: sed ab animalibus gene-
ratis ex semine extenditur nomen seminis ad ani-
malia, quæ generantur ex putrefactione. Et ex
hoc vterius extenditur ad semina omnium ve-
getabilium. Quia omnia talia, vt patuit, per putre-
factionem sunt. Et ex hoc vterius extenditur ad
omnia, quæ generantur ex materia, quia nō potest
aliquid generari ex materia, nisi sit in ea aliquid,
quasi semen, ex quo illud producidicitur: vt etiā
in ipsis elemētis, quia vnum oritur ex alio, potest

A dici, quod in materia vnus elementi latet semen.
i. aptitudo ad formam alterius elementi, vt ex eo
possit educi de materia forma illius alterius ele-
menti. Et ex hoc ex istis seminibus, vel ex istis se-
minalibus rationibus omnia generantur.

Habito ergo, quomodo a semine animalibus
deriuatur nomē seminis ad omnia alia, vt ex hoc
omnia generabilia dicantur fieri ex semine, & in
omni materia quoruncunq; generabilium di-
cantur esse quedam rationes seminales, ex qui-
bus omnia generabilia generantur: vt ex hoc om-
nia generabilia sint quasi quidam fetus generati
ex talibus seminibus, siue ex talibus rationibus
seminalibus, quæ possunt dici causæ nascentium.
Vnde August. vt supra diximus, ait, quod sicut
matres grauidæ sunt fetibus, sic mūdus iste causis
nascentium. Quibus peractis, volumus descen-
dere ad speciales causas, quare istæ aptitudines
quedam rationes, & causæ nascentium debeant
dici seminales. Possumus autem ad hoc rationē
triplicem assignare: Vt prima ratio sumatur ex
earū primordialitate. Secunda ex earum virtute.
Tertia ex earum perpetuitate.

Prima ratio sic patet: Nam istæ aptitudines
habent rationem principij. quia habent rationē
causæ, & causa, & principium sese consequuntur,
& maximè in creaturis. quia in diuinis recipi-
mus nomen principij, non tamen causæ. quia
causa est, ad cuius esse sequitur aliud. Sed in diui-
nis personis nec est ibi sequentia posterioritatis,
quia relatiua sunt simul natura: nec est ibi alie-
tas essentialis, quæ est inter effectum, & causam,
quia vna est essentia omnium personarum. Sed
in creaturis principium, & causa se videntur con-
sequi. Et si dubitatur in eis; Vtrum causa con-
sequatur ad principium: & omne principium
sit causa: dubitari non potest, quin princi-
pium consequatur ad causam. quia omnis causa
habet rationem principij. Cum ergo semina sint
quedam primordialia, ex quibus surgunt alia:
istæ aptitudines, quæ sunt causæ primordiales rerum,
quedam semina, & quedam rationes semi-
nales dici possunt. Vnde August. loquens de arbo-
re habente pulchritudinem, robur, ramos, fron-
des, & poma, ait, quod omnia illa fuerunt primi-
tus non mole corporeæ magnitudinis, sed in po-
tentia, & causaliter in semine.

Secunda via ad hoc idem sumitur non solum
ex primordialitate, sed etiam ex virtute. Nam
principia secundum, quod huiusmodi, non solum sunt
primordialia, sed etiam sunt valde virtuosa, quia
fm Philosophum principia debent esse minima
quantitate, & maxima virtute, & hoc potissime
habent semina. Vnde August. in codē. 5. loquens
de arbore, & de semine. & de terra ait, quod illa ma-
gnitudo. s. arboris, supple orta est copia humoris
terræ. Et subdit, quod in illo exiguo grano, vnde orta
est tanta arbor, prestātor, mirabiliorq; vis est, sup-
ple vita seminis, qua valuit adiacēs humor cōmix-
tus terræ, tanquam materies verti in ligni illius
qualitatem, in ramorū diffusionem, in foliorū
viriditatem, ac figuram, in fructuum formas, &
Aegid. super ij. Sent. G 3 opu-

Semen in
elementis.

Aptitudi-
nes in ma-
teria quare
dicatur ra-
tionessemi-
nales.

Principiū,
& causa in
creaturis se
consequuntur,
non au-
tem in diui-
nis.

Loco supra
citato.

Principio-
rum virtus
maxima. ex
Ar. li. 1. ce-
li. c. 33. Et
5. de Gen.
Animal. c. 7

opulentiam, omniumque ordinatissimam distinctionem. Magna ergo vis, & magna virtus est in semine, ex quo tam paruo omnia ista fiunt. Potissimè ergo semina habent rationem principij, quæ sunt minima quantitate, & virtute maxima. Appetitudo ergo, & habitudo inditæ materiæ, quia sunt principia omnium, & ex illis generantur omnia, non solum ratione primordialitatis, sed etiam propter magnitudinem virtutis, quædam semina, & quædam rationes seminales dici debent.

Tertia ratio ad hoc idem sumitur ex ipsa perpetuitate. hæc ratio sumpta ex ratione perpetuitatis arguit dictas habitudo inditæ materiæ esse quasdam rationes, & esse rationes seminales. Esse quidem rationes, quia quantum ad perpetuitatem imitantur rationes existentes in mente Dei, a quibus tales habitudo processerunt, quæ non solum sunt perpetuæ, sed æternæ. Arguit etiam dicta perpetuitas dictas habitudo non solum esse rationes quasdam, sed etiam rationes seminales. Nam cum semina potissimè habeant rationem principij, & principia oporteat manere, & ex hoc habere quandam perpetuitatem, ut patere potest ex primo Physic. Habitudo præfatæ ratione perpetuitatis, quædam semina, & quædam rationes seminales dici possunt. Hanc autem perpetuitatem in seminibus scriptura Gen. sufficienter exprimit cum dicit: Germinet terra herbam virentem, & lignum pomiferum faciens fructum, cuius semen in semetipso erit. Semen autem in talibus dicitur esse in semetipso, quia semper potest perpetuari, quia semper ex semine arbor, & ex arbore semen in perpetuum fieri potest.

D V B. II. L A T E R A L I S,

An Aues ouis: Arbores, & animalia cuncta seminibus sint priora. Conclusio est affirmativa.

R E S O L V T I O.

Philosophorum doctrina de hac prioritate non est spernenda; sed Theologicæ, Gallinæ fuisse priorem Quo, cæteraque animalia suis seminibus priora fuisse, originis, nec non temporis prioritate asseruimus. Arbores autem suis Seminibus, originis, non temporis prioritate fuerunt, Vniuersa, n. & quæ propagantur, a Deo ipso, cuius perfecta sunt opera, facta sunt. Hinc perfectum imperfecto. i. Aue Ouo, Arbore, & quodlibet animal suo semine priora fuisse, necesse est.

V LTERIVS forte dubitaret aliquis, quod fuit prius, an semen, an arbor, vel an semen, an animal. Dicendum quod Aug. circa finem. 3. super Genes. comparat arborem ad semē, & e converso. Et dicit his terram esse priorem, quia terra est istorum parens. Sed dimittit sub dubio, quod illorum fuit prius, cum successiue, & alternatim sit semē ex arbore, & arbor ex semine. At enim, quæ ex semine arbore, & ex arbore semen. Alternatis ergo successibus, alterum ex altero, sed vtrunque ex terra, nec ex ipsis terra. Prior ergo horum est parens terra. Et quod dicit de semine, & arbore, dicit de semine, & animalibus. Subdit enim ibi-

A dem, quod sic, & animalia. Potest enim incertum esse, vtrum ex ipsis semina, an ipsa ex seminibus, quodlibet tamen horum est prius ex terra certissimum est. Terra ergo processit omnia ista, & secundum eum, cum mundo simul omnia creata sunt. In hoc autem loco redit Aug. ad opinionem suam, quæ qui vivit in æternum creavit omnia simul, vel in se, vel secundum rationes seminales. Et ideo, vel secundum se, vel secundum rationes seminales cogitandum est, mundum habuisse omnia simul, quando Deus creavit ipsum. Soluit ergo Aug. quæstionem de prioritate terræ, vel mundi: respectu arboris, vel seminis, ex quo fit arbor, & respectu animalium, & seminum, ex quibus sunt animalia. Sed vtrum fuerit prius semen, quod arbor, & vtrum prius animal, quam semen, & vtrum Gallina prius, quam Ouum, non soluit.

Gallina a fuerit prior ouo: & a bore sem prius.

B Dicendum, quod Philosophi de prioritate istorum, non ponendo esse absolute primum aliquod horum; voluerunt, quod ante semen fuit arbor, & ante arborem semen, & ante illud semen alia arbor, & sic in infinitum, ut non sit dare aliquam primam arborem, nec aliquod primum semen, quod non præcesserit aliud semen. Et sic in infinitum. Nam quia posuerunt mundum non incepisse: non posuerunt ista incepisse, sed semper ante arborē, fuit arbor: & semē, & ante semē, arbor, & semē: & ante pluuiam pluuiam: cum non sit dare in omnibus talibus, nec primam pluuiam, nec primum aliquod tale. Sed Philosophi credentes demonstrare fecerunt non demonstrationes, sed sophisma, vel demonstrauerunt non simpliciter, sed supponendo

Mundi productio quomodo intelligenda.

C modo producantur per naturalia agentia: nullus posset respondere rationibus Arist. Incepit ergo mundus non opere naturalium agentium, sed diuino: cum quo mundo incepserunt naturalia agentia. Igitur per naturalia agentia continuantur productiones rerum, quæ factæ fuerunt per opera sex dierum. Omnia agentia naturalia sunt producta. Omnia ergo Deus fecit in 7. die, & omnia inchoauit. Omnia enim perfecit, quantum ad seipsum & omnia inchoauit quantum ad alia agentia. Per seipsum enim omnia creavit, distinxit, & ornauit in 7. diebus, Et in septima die per secunda agentia quiescendo a proprio opere incepit omnia propagare, & ex similibus similia producere. Primam ergo productionem rerum, quam ipse per se ipsum fecit: non præcesserunt similia, nec sunt productæ res creatæ secundum productionem illam ex similibus creaturis, sed ex rationibus æternis in mente Dei, ad quarum similitudinem omnia sunt producta. Sed in septima die secundum opus propagationis: secundum quod ex similibus similia procreantur: cepit, & inchoauit opus agentium creatorum, ut eodem die simul omnia sint perfecta ab opere diuino, & inchoata per agentia creata.

Reuertamur ergo ad propositum, & dicamus, quod Philosophi non ponendo aliqua generabilia absolute prima, posuerunt prioritatem, & posterioritatem in eis, ut si quæsimiles a Philosopho: Quod fuit

Potestiam an prior actus. 5. Met. 1.6 13. 15.

Tex. c. 30.

Gen. 1.

Tomo 1.

fuit prius, an Ouum, an Gallina: an semen, an arbor? Respondisset, quòd hoc fuit quærere, quòd fuit prius perfectum, an imperfectum? Nā ouum est auis imperfecta, & semen est arbor imperfecta. Vel diceret, q̄ hoc est quærere: Quòd fuit prius an potentia, an actus, quia ouum est auis imperfecta, & semen est arbor in potentia. Hanc ergo quæstionem soluit Philosophus. in 5. Meta. quòd in vno, & eodem generabili, & corruptibili potentia præcedit actum, & imperfectum præcedit perfectum, De qualibet enim aue demonstrata fuit prius ouum, quàm auis: & prius fuit in potentia, quàm in actu: & prius fuit imperfecta, quàm perfecta. Et quòd dictū est de ouo respectu auis: veritatem habet de semine respectu arboris. Respectu ergo vnius, & eiusdem potentia præcedit actum, & imperfectum perfectum. Sed simpliciter loquendo * actus præcedit potentiam, quia nunquàm quòd est in potentia fit in actu, nisi præcedat aliquid in actu, q̄ educat illud de potentia ad actum. Simpliciter ergo loquendo diceret Philosophus, quòd prius fuit arbor, quàm semē. q̄, simpliciter loquendo, actus præcedit potentiam, & perfectum imperfectum, & sic etiam prius fuit Gallina, quàm Ouum. Et si quæreres à Philosopho, vtrum illa Gallina fuit facta. Diceret tibi, q̄ non est dare, nec primam Gallinam, nec primū ouum, sed semper ex Gallina fuit ouum, & ex ouo Gallina. Hoc non obstante est ibi prioritas, & posterioritas antedicta, quòd simpliciter perfectum præcedit imperfectum, & actus potentiam: in eadē autem generabili, & corruptibili est prioritas, & posterioritas, & e conuerso.

Ouum prius Gallina quomodo. Gallinæ quæstionis solutio. ex Arist. lib. 5. Met. t. c. 5.

* Actus quòd præcedat potentiam, & e conuerso

Gallina quomodo sit prior ouo.

Quæstionis determinatio.

Animaliū prioritas originis, & temporis.

Arborum prioritas originis tãtū

RESP. AD ARG. ART. I. D

AD PRIMVM dicendum, q̄ illæ aptitudines, quæ sunt in materia, possunt dici rationes: quamuis materia non sit res rationalis, vt superius est per habitam diffusum declaratum. Nam non dicuntur illæ aptitudines rationes per omnem modū: ratione materiæ passiuæ, in qua suscipiuntur, sed propter rationes in mente diuina: a quibus deriuantur, & propter multa alia, vt est superius declaratum.

Ad secundum dicendum, q̄ rationes feminales nominantur habitudines non solum ex parte

A materiæ passiuæ, sed ex parte agentium actiuè, nō agentium immaterialium: cuiusmodi sunt motores orbium, qui non possunt transmutare materiam, & formam immediatè: sed mediatè aliquo corpore materiali, vt verificetur dictum Commen. & Philosophi, q̄ nullum immateriale (loquendo de rebus creatis, & de transmutatione ad formam) transmutat materiale, nisi mediante re materiali. Erunt ergo rationes feminales aptitudines materiæ passiuæ, & agentiu naturaliu actiuè, quia ex vtrisque aptitudinibus fiunt formæ in materia, & producuntur res secundum rationes feminales.

1. Met. t. c. 31.

Rationes feminales actiuæ, an passiuæ.

Ad tertium dicendum, q̄ non sunt latitationes formarum quantum ad earum essentiam, vel quantum ad earum esse, vt aliquid de essentia formæ, vel de eius esse lateat in materia, sed est ponere latitationes formarum quantum ad earū aptitudines, vel habitudines, quæ nō sunt aliqua pars formæ, sed sunt solum quidam ordo ad formam: per quam materia est in potentia ad formam. Sunt. n. huiusmodi aptitudines, quæ dicuntur rationes feminales, idem, quòd quædam priuationes formarum in materia. Propter quod Philosophus subtiliter intuebatur generationes rerū, quando dixit esse principia naturæ generabilium materiam, formam, & priuationem. sed multo melius, vt in sequenti quæstione videbitur, ratio seminalis ponitur tale principium, q̄ priuatio.

Formarū latitatio quomodo sit ponenda.

Ad quartum dicendum, quòd in menstruo, & in semine est ratio seminalis, quia & in actiuis, & in passiuis sunt huiusmodi rationes.

ARTIC. II.

An ratio seminalis sit habitudo rei. Conclusio est affirmatiua.

D. Bon. d. 18. art. 1. q. 3. Sco. d. 18. q. 1. Dorbel. d. 18. q. 2. Brul. d. 18. q. 2. Landulf. 18. q. 1. Th. arg. d. 18. q. 1. Gorr. d. 18. q. 1.

SECUNDO quæratur, quid sit ratio seminalis. Et videtur, quòd ratio seminalis sit idem, quòd forma generis. Nam vt ait Porphyrius, Vnde habebit genus differentias? Et respondet, q̄

Cap. de differentia.

potentia quidem habet omnes: actu verò nullam. Sed hoc videtur esse ratio seminalis, quòd est potentia omnis formæ: Actū vero nulla: ergo &c.

Præterea illud, per quod introducitur in materia forma speciei, videtur esse ratio seminalis. & quia natura procedit de incompleto ad completum: videtur, q̄ ratio seminalis sit quædam forma speciei incompletæ. Ergo forma generis videtur esse quædam ratio speciei incòpleta: ergo &c.

Præterea Philosophus in de animalibus videtur velle, quòd embrio prius viuit vita plantæ: postea vita animalis, & postea vita hominis. sed in his,

Embrio 3. de Gen. animaliu c. 3.

Embrionis triplex vita ex Arist. li. 2. de Gen. animal. c. 3. Embrionis particulas vide supra d. 14. art. 1. & qd prius formet, vide eundem Doct. a for matione corp. hu- mani c. 14. diffuse hoc declarant. Aduerte ta- men hanc vocem, Em- brio, in ver- bis Arist. non inue- niri, cuius loco repe- ritur con- ceptus.

his, quæ sunt ordine nature: videntur priora esse ratio animalis ad posteriora. Cum ergo vita plan- tæ, quæ consistit in operibus nutritiæ, sit gene- ralis, quàm vita animalis, quæ consistit in ope- ribus sensitiuæ: & vita animalis sit generalior, quàm vita hominis, quæ consistit in operibus intelle- ctiuæ: videtur quòd generaliora semper sint ratio seminalis ad specialiora, & tunc idem, quòd prius.

Præterea August. super Gen. ad litteram vide- tur velle, quòd pueritia est quædam ratio semina- lis ad iuuentutem, & iuuentus ad senectutem: er- go semper priora secundum naturam sunt ratio seminalis ad posteriora, & tunc idem, quòd prius, quia semper in materia prius inducuntur formæ generales, quàm speciales.

IN CONTRARIUM est, quod si forma generis es- set ratio seminalis: cum omnia generabilia con- tineantur sub vno genere omnium generabiliu- rum: non esset, nisi vna ratio seminalis. Sancti tamen, & maxime Aug. qui magis de hoc loquitur: ap- pellauit eas pluraliter rationes seminales, quòd non esset, nisi plures essent.

Præterea cuiuslibet transmutationi ad formam oportet assignare aliquam rationem seminalem, secundum quam producit illa forma. Cum er- go variæ, & multæ sint transmutationes ad for- mas, oportet esse variæ, & multas rationes semi- nales. Immo secundum numerum formarum spe- cificarum, ad quas terminantur transmutationes ad formam: videtur esse sumendus numerus ra- tionum seminalium.

R E S O L V T I O.

Ratio seminalis non est forma generis, nec virtus actiua, nec passiuæ in rebus: sed est quædam rei habitudo, vel aptitudo à Dei virtute, & benedi- ctione rebus insita, ex quibus per virtutes actiuas, & passiuas educuntur naturales ef- fectus.

RESPONDEO dicendum, quòd in hac materia sunt multæ diuersitates dicentium. Dixerunt. n. quidam, quod forma generis est prius introducta in materia, & est ratio seminalis, quia est quædam forma incompleta apta nata suscipere formam spe- ciei, pro istis videntur facere verba Commen. su- per 2. Meta. vbi vult, quod materia secundum, quod ma- teria non debet esse quid in actu omnino, & ex his, quæ recipit, nullam habet formam, nisi vni- uersalem: & postea, mediante forma vniuersali, recipit formas alias, vsque ad indiuiduales, sed il- lud, mediante quo, materia recipit formas speci- cas: videtur esse ratio seminalis, ergo forma gene- ris: mediante qua recipitur forma speciei: erit ra- tio seminalis. Sed illud stare non potest. Nam se- cundum Themistium, & bene super primo de Anima: Generis autem conceptus sine hypostasi sumptus est ex tenui singularium similitudine: species autem natura quædam, & forma vult esse. Igitur formæ generis non respondet aliqua hypostasis vna, i. aliquod fundamētum vnum, quia

Primo Me- ta. c. 17.

Generis, & speciei dif- ferentia ex Them. hito.

A non est vna forma, sed est plures formæ: quot. n. species habet sub se genus, tot est formæ. ideo Themistius dat ibi differentiam inter genus, & speciem. Quia generi non respondet hypostasis, quia vna forma non respondet ei, sed species for- ma quædam supple vna, & natura vult esse. Om- nes enim formæ eductæ de potentia materiæ nõ sunt, nisi vna forma in vna specie: si autem plu- res: hoc non est per se, sed solùm ratione mate- riæ, quia in diuersis partibus materiæ recipiuntur diuersæ tales formæ: vsque enim ad speciem spe- cialissimam semper est diuisio secundum for- mas. vt genus etiam subalternum, vel quodcun- que, nunquam sit forma, sed formæ sunt semper plures. Et sicut vsque ad speciem specialissimam: (etiam per se loquendo) semper est diuisio per for- mas: sic vltra speciem specialissimam (per se lo- quendo) nunquam est per formam, sed semper per materiam. In diuisione ergo generis per se & primo diuiditur forma. & diuisa forma, diui- ditur materia, quia sub alia. & alia forma, oportet, quod sit alia, & alia materia. In diuisione autem speciei semper econuerso. Et primo est diuisio per materiam, & ex diuisione materiæ sequitur diuisio formæ, quia in alia, & alia materia oportet, quod sit alia, & alia forma.

Ex hoc ergo contingit, quod loquendo de formis eductis de potentia materiæ, omnes tales formæ si possent habere esse separatum; non esset, nisi vna forma. Propter quod si albedo posset habere esse separatum, non esset, nisi vna albedo in tali esse, sed si color habere posset esse separatum: es- sent multi colores in tali genere, quòd totum cõ- tingit, quia genus de se non est forma vna: pro- pter quod uni conceptui generis non respondet una hypostasis, sine unum fundamentum in reru- natura, sed species de se est forma una: Et quia cum intelligimus, abstrahimus a materia: ideo uni conceptui speciei, quæ non diuiditur, nisi p- materiam, respondet una hypostasis, & una for- ma. Si ergo forma generis esset ratio seminalis, & fieret inde forma speciei: modo hæc materia: mo- do illa forma generis esset forma una. quòd est impossibile: habet autem ex parte animæ intelle- ctiuæ speciale inconueniens. Nam si corporeitas, quæ est forma generis: esset forma una, & modo fieret hæc species modo illa; & quia modo fieret ignis, modo aer, & sic de aliis; sequeretur, quod forma corporis, a qua sumitur ratio generis, posset fieri anima intellectiua, à qua sumitur ra- tio speciei, quòd est inconueniens.

D fuerunt ergo alij, dicentes, quod forma generis est ratio seminalis, & per eam tanquam per ra- tionem seminalem introducitur forma speciei. Non quòd illa forma generis fiat forma speciei, sed quia ei tanquam quædam perfectio superad- datur forma speciei: sed sic dicentes non euitant inconueniens primum, quia, hoc posito, forma generis esset forma una, & incurrunt inconue- niens aliud, quia hac hypothese stante, genus non predicaretur de specie essentialiter, sed denomi- natiuè, quòd est secūdu- Philosophum contra ra- tionem

Generis, & speciei diu- sio differē

Pars nō pre-
dicatur de
toto i pars
integralis.
5. Top. 58.
4. Top. 64.

Materia
quō primo
recipit for-
mā vniuer-
salem, qua
media reci-
pit indivi-
duales.

2. Met. tex.
c. 4.

T. c. 3. 4.

Ordo cogni-
tionis sensi-
tiua. idem
Doc. 1. post.
sup t. 5 vbi
queritur, q̄
sint priora
nobis, & na-
tura. Idem
1. Phys. sup
t. 5. in fine.

Embrionis
formae sic
cessiue rece-
pta, quarū
vna aduen-
iente ce-
dit altera.

tionem generis. Nunquā enim pars predicatur de toto, nisi denominatiue, vt homo non est manus, sed manutus. Si ergo forma speciei loquendo de formis eductis de potentia materiae, esset res alia à forma generis; species se haberet realiter, vt quoddam totum ad suum genus. Et adderet rem aliquam vltra res generis, vt genus de ea essentialiter predicari non posset.

Verba autem Commen. q̄ materia primo recipit formam vniuersalem, & mediante forma vniuersali recipit formas alias, vsque ad indiuiduales, intelligenda sunt, q̄ Commen. non vult ibi dare ordinem rei, sed ordinem rationis, vt quidā soluant. Possūmus autem dicere, q̄ possūmus ibi saluare & ordinem rei: quia postquam loquimur de receptione in materia: videntur ad ordinem rei ista esse referenda, quia in mente, & in intellectu res habent esse rationis, sed in materia, & in natura rerum habēt esse reale. Dicemus ergo: Res sicut se habet ad esse ita, & ad cognosci, sed Philosophus in 1. Physico. vult, q̄ sunt prius nota confusa magis procedit enim nostra cognitio à confuso ad determinatum, quod etiam veritatem habet, vt sapientes exponunt dictum Philosophi in cognitione sensitua, vt si quis a remotis videat aliquid: primò cognoscit, q̄ est corpus, quia resistit visui. Nam resistere visui est accidēs valde generale, quia conuenit cuilibet corpori opaco: postea a magis propinquis, quia videt illam rem moueri, quia motus localis non est ita res generalis sicut resistere visui. Nam si videt rem illam moueri ex se: cum hoc non competat, nisi animalibus perfectis, cognoscet, q̄ est animal, & q̄ est secundum locum motiuum. Si verò adhuc magis appropinquet, & videat rem illam habere lineamenta membrorum humanorum: cognoscit quod est homo: & adhuc si magis appropinquat, adhuc magis distinctè cognoscet illam rem, quia cognoscet, quòd est amicus suus, & q̄ hoc est indiuiduum, vt Sortes, vel Socrates. cum ergo ipsa accidentia sint aliqua magis generalia & pluribus conuenientia, & ex hoc magis imperfecta: sic & istae formae substantiales sunt aliqua magis imperfectae, quàm aliae, vt ex hoc dicatur materia recipere prius formas magis vniuersales. & postea minus, vniuersales, quia etiam secundum rem quaedam formae sunt magis propinqua materiae, & sunt magis imperfectae, & prius educuntur de materia, quàm aliae magis perfectae. Habēt etiam istae formae imperfectae accidentia pluribus communia: & formae perfectae habent aliqua accidentia magis perfecta, & paucioribus communia cuiusmodi non habent formae imperfectae. & ex hoc dictum est, q̄ materia prius recipit formam magis vniuersalem, i. magis imperfectam.

Nec est credendū, q̄ embrio alicuius animalis, vt puta embrio Leonis: sit sub eadem forma substantiali toto tempore generationis suae, sed sunt ibi multae generationes, & corruptiones ante, q̄ perueniatur ad animam Leonis, quae dat esse specificum Leoni. Nam prius in embrione Leonis introducit aliqua forma imperfecta, & postea

A illa cedente, inducitur alia magis perfecta: donec perueniatur ad animam Leonis, per quam reponitur Leo in specie Leonis. nec est inconueniēs, quòd embrio Leonis prius viuat uita plateae, quia nutritur, & augmentatur sicut planta, & si pungeretur, non sentiret. Postea uiuit uita animalis, & introducit aliqua anima ibi, quae non est anima Leonis, sed est imperfectior ea.

Et si dicatur, q̄ nihil est in genere, quod non sit in aliqua eius specie: si ergo ille embrio est animal, & non Leo: quæretur, sub qua specie animalis continetur.

Dicemus non esse inconueniens esse duos modos specierum animalium. quia quaedam sunt species sic incomplete, quas non introducit natura, nisi propter species completas: vt eo modo naturaliter fiant, sicut sunt aptae natę naturaliter fieri: vt sicut in producendo Leonem, prius de vegetatiuo itur ad sensitiuum, quia embrio prius uiuit uita vegetabili, & postea uita sensibili. Illud ergo vegetatiuum non est introductum, nisi propter sensitiuum, & cedit, adueniente sensitiuo.

B Cum enim embrio Leonis de uegetatiuo transit ad sensitiuum, non sunt in eo duae anime, vel duae formae substantiales, uegetatiua, & sensitua; sed cedente primo uegetatiuo, & introducto sensitiuo, illud sensitiuum est. Secundo introductū, vna, & eadem forma existens substantialis dabit vtrunque suo corpori quòd uegetetur, & sentiat. Nam secundum Philosophum in de Anima, sicut Trigonum in Tetragono; sic uegetatiuum in sensitiuo. sed Tetragonus continens trigonum non est duae figure, sed una figura: sic sensitiuum continens uegetatiuum non est duae anime, nec duae substantiales formae, sed una anima, & vna forma. Et sicut in generatione ponimus uegetatiuum præcedere sensitiuum, quod cedit, adueniente sensitiuo, sic cogimur ibi ponere sensitiuum imperfectum, per quod non reponitur embrio in esse Leonis, & perfectum per quod reponitur in esse Leonis: fortè sunt ibi multa sensitua imperfecta ante, quàm perueniatur ad illud sensitiuum perfectum, p̄ quod reponitur factus in esse Leonis. Sed nunquā propter hoc erunt, nisi duae formae substantiales: cum omnes tales formae educuntur de potentia materiae. semper enim in talibus posterius erit perfectius priori, & poterit quicquid poterat prius, & adhuc amplius. Et dato, quòd non posset plura: posset illa perfectiori modo. Semper enim cedit prius, quod est imperfectum, adueniente posteriori magis perfecto.

C Cum ergo quæritur, in qua specie est embrio Leonis, adueniente sensitiuo imperfecto, p̄ quod non potest reponi in esse Leonis; Dicere possūmus, quòd sicut per uegetatiuum primo introductum reponitur in aliqua specie, quod hoc habet per aliquam formam. & quia idem est species, quod forma, quia illa forma non est introducta propter se, sed propter aliam formam: potest dici esse in specie, & sub forma, sed ordinata ad aliam speciem, & formam. Sic etiam & illud sensitiuum incompletum, quod aduenit, cedente primo uegetatiuo,

Specierum
vniuersaliū
modi duo.

2. anima
t. c. 3. 1.

tatiuo, & quod non est tantæ perfectionis, quod possit dare esse, per quod factus reponitur in specie Leonis, & quod cedit adueniente illo perfectiori sensitiuo. Tale ergo sensitiuum imperfectum reponet embrionem in specie aliqua. Erunt ergo, ut diximus, duo modi specierum. Quædam erunt species imperfectæ inductæ in embrionem, dum est in utero, cum quarum nulla exhibit factus. & aliæ erunt species, seu formæ substantiales in factibus perfectæ: ad quas ordinantur species, vel formæ substantiales præcedentes imperfectæ, cum quibus perfectis sunt apti nati exire factus: præcedentes ergo formæ substantiales, seu species imperfectæ aliquid habent per accidens, nec intenduntur per se, & principaliter a natura, quia semper natura intendit generare sibi simile, & natura Leonis intendit generare Leonem. Vnde præfatæ species aliquo modo sunt præter naturam, id est præter intentionem naturæ, & ex hoc possunt dici non esse species. Nam Commen. in 7. vult, quod Mulus, cuius generatio videtur magis esse secundum intentionem naturæ: cum exeat de utero cum illa forma substantiali, quam acquisiuit in utero; & secundum illam uiuat, & cõseruetur in esse: & tamen mulus deficit a ratione speciei. Forma ergo generis, ut patet per habitam, non potest poni ratio seminalis. Multa enim diximus hinc inde, quæ non poteramus effugere propter connexionem, quam habebant ad hanc materiam. Volumus tamen ex his omnibus habere conclusionem de forma generis, quod non est propriè ratio seminalis.

Sunt autem & alij modi dicendi apud inquirentes aliquid, de quo fiat forma. Nam, ut supra diffusius diximus, sufficit ponere transmutationes rerum, per quas educatur forma, nec oportet ponere aliquid, de quo materialiter fiat forma, sed solum aliquid, in quo fiat, & per cuius transmutationem educatur forma. Nam quidam posuerunt quasdam inchoationes formarum, sed cum forma non habeat partem, & partem, non potest poni inchoatio formæ, quæ sit res aliqua differens a materia, nisi illa inchoatio sit tota essentia formæ. Propter quod audiuius aliquos nostris auribus legentes Parisijs in Theologia dicentes, quod illæ formæ specificæ secundum essentiam erant in materia, & quod per generationem non acquirebatur nisi esse: propter quod secundum eos, si ex aere fiebat ignis: essentia formæ ignis erat in aere ante generationem ignis, & postea per generationem illa forma acquirebat esse ignis, & fiebat ignis: sed ponere essentiam sine esse, & quod possit actualiter: sic esse, est inconueniens. Nam, ut vult Commenta. in 7. quidditas rei, siue essentia rei non est ens, nisi per esse rerum habetium quidditatem. Non poterit ergo essentia rei separari a suo esse, quia non potest essentia formæ existere in aliquo, nisi det sibi esse. Est autem & aliud inconueniens sequens hoc dictum. Nam cum distinctio sit sermo expressius quidditatis, & essentia, ut potest haberi ex 7. sola ergo quidditas rei, & sola essentia rei ingreditur distinctionem rei. Quare si in aere est essentia formæ ignis ante,

A quàm fiat inde ignis: competeret aeri distinctio ignis ante, quàm sit ignis, quæ omnia absurdissima sunt audire.

Fuerunt alij moderni temporis ponentes materiam aliquid in actu, & ponentes in ea, quoddam purum potentiale, de quo fit forma, quod extenso nomine secundum eos dicitur ratio seminalis. Ponunt autem illud purum possibile esse infra materiam, sed omnia hæc dicere est ualde ridiculum. Nam cum materia ita sit prope nihil, quod si descendatur in ipsam, statim ibitur in nihilum; nihil potest poni esse infra ipsam. Rursus ponere materiam secundum se esse aliquid in actu, contradicit Aug. Philosopho, & Comen.

B Amplius: cum semper actus fundetur in potentia, & sit perfectio eius: si esset aliquod purum possibile infra materiam, & materia diceret aliquid in actu, materia esset perfectio illius puri possibili, & quæ ponitur esse materia, non esset materia, sed istud purum possibile haberet rationem materiam. Vnde cunquæ ergo quis se vertat inueniet hic dissona rationi.

Sunt ergo alij dicentes, & magis veritati propinquantes, quod rationes seminales sunt virtutes actiuæ, & passiuæ in rebus, per quas producuntur naturales effectus. sed nec istud sufficit, quia ante fuerunt uirtutes actiuæ & passiuæ, quæ essent rationes seminales: & erunt uirtutes actiuæ, & passiuæ, postquam esse desinent rationes seminales. Nam prius fuerunt elementa: Terra, Aqua, &c. cum quibus fuerunt suæ uirtutes actiuæ, & passiuæ, quàm essent rationes seminales. Nunquam enim fuit ignis sine sua uirtute actiua, quæ est caliditas, & sine sua uirtute passiuâ, quæ est siccitas, quod etiam in aliis elementis etiam suo modo habuit ueritatem. Virtutes ergo actiuæ, & passiuæ fuerunt ante, quàm essent rationes seminales, sed istud ante aliter oportet ponere secundum opinionem aliorum Sanctorum, & aliter secundum opinionem Aug. Nam secundum opinionem aliorum sanctorum etiam tempore elementa cum suis uirtutibus actiuis, & passiuis præcesserunt rationes seminales. Nam a principio tales rationes fuerunt indite terræ, & si minimis productis ex terra quantum ad productionem vegetabilium, quod fuit tertia die, quando dixit Deus: Germi-

D net terra herbam uirentem, & facientem semen &c. sed elementa cum suis uirtutibus, & cum suis formis substantialibus fuerunt creata prima die: licet haberent quandam indistinctionem, & quandam commixtionem ad inuicem: sed secundum Aug. terra præcessit rationes seminales non tempore, sed origine. Nam, ut supra dicebat per Aug. 5. super Gen. Alternatim semen est ex arbore, & econuerso, sed ambo ex terra. & ibidem dicit terram esse parentem amborum. Oportet, enim in creaturis, quod semper parens sit prior prole origine, ergo saltem elementa, & uirtutes actiuæ, & passiuæ præcesserunt rationes seminales secundum Aug. sed non tempore, quia secundum eum omnia fuerunt facta simul tempore, vel in se, vel in rationibus seminalibus. Tempore ergo, vel origine

Mulus deficit a ratione speciei. Com. 23.

Forma quæ educatur de potentia materię

Essentia ab esse non potest separari.

7. Met. 19.

Possibile purum, an ponendum pro ratione seminali.

Virtutes, actiuæ, & passiuæ, an sint rationes seminales.

Gen. 1.

Tomo 1.

origine virtutes actiuæ, & passiuæ fuerūt ante rationes seminales, & erunt post rationes seminales. quia post resurrectionē remanebunt elemēta cum suis qualitibus, sed non remanebūt rōnes seminales. quia naturalia agentia, quorum est ininiti rationibus seminalibus: nihil poterunt vltius producere, vel generare. Propter quod non remanebunt rationes seminales, quia non erunt vltius generationes aliqua secundum agētia naturalia. Remanebunt autem rationes obedientiales, secundum quas creaturæ sunt subiectæ Deo, quia semper fiet de eis quod volet Deus.

Rationes seminales quid.

Quid ergo inter tot diuersitates dicemus? de rationibus seminalibus patet, q̄ huiusmodi res nō sunt (formaliter loquēdo) ipsæ virtutes actiuæ, & passiuæ, id est ipsæ qualitates, sed sunt quædam aptitudines, vel habitudines insitæ rebus naturalibus a Deo, ex quibus educuntur naturales effectus, & formæ rerum naturalium per virtutes actiuas, & passiuas. Debemus enim imaginari, q̄ tanta est imbecillitas creaturæ, quod non sufficit Deum creaturas produxisse cum virtutibus actiuis, & passiuis: ad hoc, quod ex eis fierent naturales effectus, sed oportuit, quod verbo Dei, & virtute eius infunderentur, subderentur, vel inferebuntur passiuæ actiuis, & essent ex hoc quædam habitudines, & quidam ordines inter actiuas, & passiuas, vt ex mutua actione, & passione producerentur naturales effectus. Oportuit ergo & terræ, & seminibus oris ex terra quātū ad vegetabilia: & auibus, quātū ad volatilia: & piscibus quātū ad natatilia: & alijs animalibus, quātū ad gressibilia, & reptilia istos ordines, & istas habitudines esse inferas. Quātū autē ad vegetabilia fuerūt hæc facta tertia die: q̄ dixit Deus: Germinet terra. ibi. n. fuit quædam benedictio terræ, quantum ad vegetabilia: sicut fuit quædam maledictio terræ post peccatum hominis, quando dixit Deus: Maledicta terra in opere tuo, &c. sed quantum ad aues, & natatilia fuit quinta die, quando Deus benedixit eis dicens: Crescite, &c. Aues ergo, & pisces erant iam producti, & habebant suas virtutes actiuas, & passiuas, ramen non sufficiebant ad se multiplicandum, nisi verbo & virtute diuina in eis, & in elementis intra ea essent passiuæ subdita actiuis. Vt ex hoc resultarent quidam ordines, & quædam habitudines, vt ex mutua actione, & passione eorum fierent naturales effectus, & inde multiplicarent se aues, & pisces. Et quod fuit factum in auibus, & piscibus quinta die, fuit factum hominibus, & in alijs animalibus sexta die. Rationes ergo seminales sunt isti ordines, & istæ habitudines insitæ rebus à Deo ex virtute Dei, & ex benedictione eius. Philosophus ergo posuit tria principia Naturæ: Materiam, Formam, & Priuationem. Et sancti, specialiter Augusti qui altius locutus est alijs, posuit materiam, & formam esse principia omnium mutabilium. Propter quod dicit i. super Gen. quod omne mutabile ex aliqua informitate formatur, vt ibi informitas accipiat pro materia, & formatio pro forma. Et idem vult, q̄ vespere, & manè vel dies, &

Gen. 3.

Principia ex Arist. i. Phy. t. c. 56. & ex Augustino quot, & q̄.

no, possint referri ad materiam, & ad formam. Posuit ergo August. materiam, & formam esse principia rerum mutabilium, sicut Philosophus, sed pro tertio principio, qd̄ dixit Philosophus esse priuationem, dixit August. esse rationes seminales ergo sicut dicit Philosophus principia naturæ sunt materia, forma & priuatio: sic possumus dicere secundum August. q̄ huiusmodi principia sunt materia, & forma, & rationes seminales. qd̄ August. dictum longe est melius, quàm Philosophi, vt in sequenti dubitatione patebit.

D V B. I. L A T E R A L I S.

An D. P. Augustini de rationibus seminalibus sententia, dictis Aristotelis melior dicatur. Conclusio est affirmatiua.

B

NTERIVS forte dubitaret aliquis de positione Philosophi, & de sententia August. quantum ad tertium principium naturæ, quia posuit Philosophus esse priuationem, Et August. esse rationes seminales, qd̄ nā istorū dictorū præualeat. Et sic potius dicendum, q̄ positio August. est potior, & melior. Primò quia magis conueniens, & congruentior. Secūdo quia completior. Tertio quia principalior.

Ratio seminalis principius potior quam priuatio.

Propter primum sciendum, q̄ priuatio, & aptitudo, vel habitudo, siue ratio seminalis idem videtur dicere, sed alio, & alio modo. Nam priuatio est carentia cum aptitudine, sed carentiam dicit priuatio ex vi nominis primo, & principaliter, quia idem est carere quod priuari. Si autē dicat aptitudinem ad formam: hoc est ex cōsequēti, sed ratio seminalis econuertio. quia ex vi nominis per se, & primo dicit aptitudinem ad formam. Si autem potest importare carentiam formæ: hoc erit ex consequenti, sed cum carentia: secundum quod huiusmodi non videatur habere rationem principij. Aptitudo verò uidetur de se rationem principij importare: magis ergo cōgruè, & magis conuenienter locutus est August. ponēs rationem seminalem esse principium naturæ, quàm Philosophus, tale principium esse priuationem. Vnde, & Philosophus in Physicis dicit priuationem esse principium per accidens, sed seminalem rationem, id est illam aptitudinem, quam importat seminalis ratio. Possumus dicere esse principium per se. Conuenientius autem ponuntur principia, quæ sunt per se, quàm quæ sunt per accidens. Immo si consideremus ipsum appetitum materiæ ratione, qua caret forma: non appeteret eam, nisi haberet aptitudinem ad ipsam. quia si appeteret materia formam propter carentiam, sine aptitudine: esset eius appetitus ociosus. quod omnino negatur a tota natura, vbi nihil ociosum esse potest.

Priuatio, & aptitudo seminalis quomodo differat.

i. Physic. t. c. 67. 70. 74.

D

Secundo sententia August. est potior non solum, quia congruentior, sed etiam, quia completior. Nam priuatio, quæ dicit ipsam carentiam:

Physic. c. 64.
67. 71. 75.
79.

tiam, non potest poni principium, nisi quantum ad materiam, & quantum ad rem passiuam. Vnde & idem Philosophus ponit formam, & priuationem esse principia & materiam etiam habere rationem principii quæ subijcitur priuationi, & formæ. ergo ista tria principia sic se habent secundum Philosophum, quod duo se habent, vt contraria, videlicet forma, & priuatio: & tertium se habet, vt eorum subiectum, scilicet materia. Omnia ergo ista tria principia, vel sunt ipsa res passiuæ, idest materia, vel recepta in re passiuæ idest in materia. Illud ergo tertium principium scilicet priuatio, in quo discordat Philosophus ab August. videtur se tenere cum re passiuæ. Sed rationes seminales, de quibus locutus est Aug. quæ sunt quædam habitudines ad formas, & ad effectus naturales, se tenent cū principijs actiuis, & passiuis. Nam ex vtriusque principijs habent esse rationes seminales, quæ sunt quædam aptitudines ad educendum naturales effectus, & formas. Sententia ergo August. est potior, quia conuenientior, & completior.

Tertio sententia August. est potior, quia principalior. Nam priuatio, quam posuit esse principium, se tenet ex parte potentie passiuæ, vt dicitur, idest ex parte materie: sed ratio seminalis idest aptitudo, quæ importatur per eam, se tenet etiam ex parte potentie actiuæ: immo semen, a quo sumitur ratio seminalis, principaliter videtur importare virtutem actiuam. Verum est enim, quod nomine seminis comprehenditur aliquo modo actiuum, & passiuum, vt in sequenti dubio apparebit, sed principalius importat virtutem actiuam, quam passiuam. Et quia nomen potentie, vt patet per Philosophum in 5. principalius dicitur de potentia actiuæ, quæ est principium transmutationis in aliud, secundum quod aliud, & per potentiam actiuam extenditur ad potentiam passiuam, quæ est principium transmutandi ab alio secundum quod ab alio. Sententia ergo August. est potior, quia principalior, cum principalius ratio seminalis, siue semen dicatur de principio actiuo: & cum potentia principalius dicatur de actiuæ, quam de passiuæ. Erunt ergo rationes seminales quædam habitudines insite rebus ad producendum naturales effectus, & formas, per virtutes actiuas, & passiuas.

D V B. II. L A T E R A L I S.

An in rationibus seminalibus proprium actiuum, & passiuum dari debeant. Conclusio est affirmatiua.

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis: vtrū in istis rationibus seminalibus sit assignare proprium actiuum, & proprium passiuum. Dicendū quod in animalibus, quæ nascuntur ex semine, est assignare proprium actiuum, & proprium passiuum. vt Principium actiuum est semen maris. Principium passiuum est semen feminile. Semen enim

Amaris: vt principium actiuum, erit artifex, & ex menstruo tanquam ex principio passiuo, organizat, & format membra, & inducit ibi formam naturalem, si sit forma educta de potentia materie: vel disponit ad eam quantum ad animam rationalem: sicut artifex dolat lignum, & facit inde arcam, & inducit ibi formam artificialem: ita, quod in his, quæ nascuntur ex semine quantum ad animalia, nulli est dubium, quod proprio actiuo respondet proprium passiuum, vt semini maris menstruum semellæ. Sed istis, quæ nascuntur ex semine quantum ad vegetabilia, vt quantum ad segetes, herbas, & arbores: videtur esse dubium: vtrum proprio actiuo respondeat proprium passiuum. Sciendum ergo, quod sicut in ventre matris est dare simul actiuum, & passiuum: quamuis illa sint magis distincta, & habeant esse a principiis distinctis: ita in seminibus respectu vegetabilium est dare principium actiuum, & passiuum. Et sicut homo posset castrare animal, vt nunquam generaret: sic homo posset castrare semina vegetabilium, siue segetum, siue aliorum, vt nunquam germinare possent. Vnde & formicæ ex quadam naturali industria castrant grana frumenti, vt non germinent. Nam cum re conderent illa grana in terra, nisi essent castrata, germinarent.

Formicæ
notandum

Dicemus ergo, quod in grano frumenti in cuspidis magis viget virtus actiuæ, in alijs autem partibus magis virtus passiuæ. Sicut ergo in semine animalis magis viget virtus actiuæ, & in menstruo magis passiuæ: & nisi menstruum coniungatur semini, nunquam generatur ibi fetus, sic si à grano frumenti abscindatur cuspis, in qua est virtus actiuæ, nunquam germinabit. Ideo in loco, vbi stant formicæ, videmus cuspidis frumentorum abscissas, & extra foramen emissas, vt grana frumenti ibi reposita germinare non possint. Et quod dictum est de seminibus segetum, virtutem habet de seminibus herbarum, & arborum. In ipsis enim fructibus arborum sunt aliqua semina, vt apparet in piris, & malis, in quorum cuspidibus habet esse virtus actiuæ, quia amputata non germinant. Ex his etiam, quæ non faciunt semina, vt apparet in castanea, vbi est quasi quædam parua cauda in eius cuspidis, in qua, vt dicunt rustici, est virtus germinatiua, qua amota, vt aiunt, non germinat. Similiter etiā in animalibus ovanibus secundum Philosophum est dare ova veta, vt ova illa, quæ sunt sine masculo. Facit enim gallina ova sine gallo, sed illa sunt ova venti, quia nunquam ex eis nascuntur pulli. Aliquid enim in aubis de semine maris oportet, quod sit in ouis semellæ, vt de illis possint creari pulli. Et si in aliquibus animalibus ex ouis semellæ generaretur animal sine masculo, oporteret, quod illa generatio reduceretur ad generationem ex putrefactione. Esset enim illud animal generatum ex putrefactione, & ibi faceret putrefactio, quod facit semen in his, quæ generantur ex semine. Inueniuntur autem generationes eterogeneæ, quæ non inueniuntur nisi in his, quæ generantur ex putrefa-

Frumenti
vis actiuæ.

Castaneæ
vis actiuæ
ubi.

Oua venti
ex Arist. 3. d.
Gen. anim.
c. 1. & de hi
sto. anim. c.
2. & 1. de
Gen. c. 2. Idē
infra d. 19.
q. 1. ar. 3.
Gallina o-
uum sine
gallo facies
pulos non
habet

Gallinæ si-
ne masculo
nari dicuntur
facti ex
putrefactio-
ne.

Potentia de
quo primū
dicatur. lib.
5. Met. l. c.
17.

Rōnes se-
minales quæ
importent.

putrefa-

putrefactione, sicut videmus, quod ex pulicibus generantur lendines. Quia si comprimuntur pulices quasi quaedam lendines videntur exire de eorum corporibus. Quod ergo dictum est de auibus, veritatem habet de piscibus. Quia oua piscium non generantur nisi fecundentur per masculum. Nam piscis femella fugit quasi lac a pisce, qui est masculus, per quod fecundatur oua eius, & si ex ouis alicuius piscis generaretur aliquid sine masculino, illa generatio reduceretur ad putrefactionem. Omnia tamen talia habentia determinatum actiuum, & passiuum ad rationes seminales pertinere possunt.

piscium Oua non generantur, nisi fecundentur ex masculino

D V B. III. L A T E R A L I S.

An rationes seminales quantum ad fieri, faciant compositionem cum materia. Conclusio est affirmatiua.

V L T E R I V S forte dubitaret aliquis: Vtrum istae rationes seminales faciant compositionem cum materia; Dicendum, quod rationes seminales multis modis nominari possunt. quia possunt dici quaedam habilitates materiae, sicut habilitatur manus, ut faciat hoc, aut illud. Nam non statim Viellator scit viellare quantumcunque sciret theoretice artem viellandi; tamen nesciret viellare, nisi prius manum habilitaret ad viellandum. & sicut ex arte possunt fieri tales habilitates: sic ex natura possunt esse in rebus tales habilitates, secundum quem modum rationes seminales inseruit in eis habilitates quaedam ad producendum ex similibus similes effectus, quantum ad ea, quae generantur ex semine. quod etiam possumus aliquo modo saluare in his, quae generantur ex putrefactione. quia & si animal ex putrefactione productum non oportet quod habeat simile animal praecedens, quia talia possunt fieri sine simile praecedente; tamen aliquam similitudinem possumus ibi inuenire quia sicut ex simili semine generatur simile animal in generatis ex semine; sic ex simili putrefactione generatur simile animal. in generatis ex putrefactione possunt etiam istae rationes seminales vocari non solum habilitates naturales, sed aptitudines & ordines.

Rationum seminalium nomina.

Rationes seminales an faciant compositionem cum materia.

Et ut magis habeamus veritatem quaerit dicemus, quod istae rationes seminales, vel sumuntur secundum fieri, vel secundum esse, vel secundum potentiam, vel secundum actum. Si accipiuntur secundum fieri, possumus dicere quod faciunt compositionem cum materia, & cum agente, loquendo de agente naturali. Nam materia non potest transmutari ad formam, nisi ut est coniuncta quantitati, & qualitati. Loquendo ergo de forma substantiali, quae non recipit intentionem, & remissionem: materia nihil habet de forma, ad quam mouetur, sed inducitur talis forma per solam transmutationem materiae. quae transmutatio, ut actio, est ab agente

A transmutante: ut passio, est in materia transmutata. Per illam enim eandem transmutationem, per quam transmutans transmutauit actiue, materia transmutatur passiuè. sicut ergo formam introducendam esse in potentia agentis, non est, quod aliquid de illa forma introducenda sit in agente, sed quia agens potest transmutare, ut inducat illam formam: sic illam formam esse in potentia materiae, non est, quod aliquid de ea sit in materia, sed quia materia potest transmutari, ut ibi fiat illa forma. Si ergo comparatur forma introducenda ad materiam, rationes seminales non faciunt aliquam compositionem cum materia, sed solum sunt quaedam aptitudines, & habilitates in materia. Sicut ergo relatio non facit compositionem cum eo in quo est; sic istae rationes seminales, siue dicantur priuationes, ut nominat eas Philosophus, siue habilitates, ut nos eas nominamus, directe, & secundum se, non faciunt compositionem cum materia, quia sunt quaedam relationes. & ideo verè dictae sunt rationes, quia relatio & si respectu oppositi potest dici res: respectu fundamenti semper est ratio, & nullam compositionem secundum rem facit ultra fundamentum; sed solum secundum rationem. quia non est aliquis compositior ex eo quod est albus, & similis, quam ex eo; quod est albus solum. & ideo sine transmutatione, & motu potest acquiri relatio. Potest enim quis fieri de non simili similis, nulla mutatione facta in ipso. Directè ergo istae

Priuatione ab Arist. sic dicta, a D. P. Augustino ratio seminalis nuncupatur.

B rationes seminales non faciunt compositionem realem cum materia, sed indirectè, & potissimè prout comparatur materia ad fieri, id est ad transmutari: oportet quod compositionem faciant, quia materia secundum suam essentiam nudam nulli transmutationi agentis naturalis potest esse subiecta. sed oportet quod sit quanta, & etiam quod sit qualis, ut possit transmutationem naturalem suscipere. Cum ergo qualitas, & quantitas faciant compositionem cum materia: rationes seminales saltem indirectè, prout comparantur ad fieri, faciunt compositionem cum materia. Et sicut rationes seminales modo, quo diximus, prout se tenent cum principio passiuo faciunt compositionem cum materia: sic prout se tenent cum principio actiuo, faciunt hoc modo compositionem cum agente. quia sicut non potest materia transmutari, nisi sit coniuncta qualitati, & quantitati passiuè: ita non potest agens naturaliter transmutare, nisi coniunctum, & quantitati, & qualitati actiue.

Sic ergo dicendum est de rationibus seminales quantum ad compositionem materiae: prout materia comparatur ad fieri, & ad transmutari. quia quantitas, & qualitas mediant inter materiam, & formam: prout materia per transmutationem tendit in formam. Propter quod Commen. ait quod dimensiones indeterminatae praecedunt formam substantialem in materia; sic etiam qualitates indeterminatae praecedunt formam substantialem in materia. Nam si ratio

Rationes seminales comparatae ad fieri.

Dimensiones in terminatae quo praecedunt formam substantialem in materia: terminatae sequuntur. 1. Phy. 1. c. 63

tas est quædam qualitas : si de aere debeat fieri ignis , prius rarefit aer , quàm suscipiat formam ignis . sed quando est tantum rarefacta materia aeris , quòd non potest plus ibi stare forma aeris , expoliatur materia forma aeris , & induitur forma ignis . ita quòd raritas incompleta præcedit formam ignis . Nam licèt simul tempore , & in eodem instanti fiat in materia aeris forma ignis , & completa raritas ; tamen prius origine , & causalitate est ibi forma ignis , quàm completa raritas . quia materia subiecta cum forma est causa omnium accidentium , quæ sunt in ea . Sed si comparatur materia non ad fieri , sed ad esse ; tunc rationes seminales nullam compositionem realem faciunt in materia . Nam non potest comparari materia ad esse , nisi vt est coniuncta formæ , quia nullum esse habet , nisi per formam . sed inter formam , & materiam nullum est medium secundum rem , quia secundum Philosophum non oportet quærere quomodo ex forma ceræ , & cera fiat unum , quia eo ipso , quòd hoc est in potentia , & illud in actu , fit inde vnum . Propter quod supra dicebatur , q̄ in tali vnione non requiritur nec colla , nec clauus , nec ligamentum , & non habet talis vnio , nisi motorem , per quem educitur forma de potentia in actu .

2. de anima
t.c. 7.

Rõnes feminales in materia, & agente.

Et vt clarius pateant , quæ dicuntur ; Dicemus , quòd cum rationes seminales sint quædam habilitates materiæ , per quas est apta nata moueri ad formam , & subiici formæ , & ex parte agentium sint quædam habilitates ipsorum , prout sunt apta nata transmutare materiam , & inducere ibi formam , quia non cedit habilitas a materia : prout coniungitur formæ : immo magis huiusmodi habilitas augmentatur : consequens est , quòd ista habilitas materiæ intermediet inter materiam recipientem , & formam iam receptam . Nam licèt tales habilitates , ut sunt priuationes , cedant , adueniète forma ; sed vt sunt habilitates , stant simul cum forma . & quia hoc modo non sunt , nisi quædam relationes non facientes compositionem realem cum materia : ideo rationes seminales , vt sunt quædam habilitates , faciunt compositionem cum materia , modo , quo diximus , vt comparatur ad fieri , & transmutari : & , vt modo paruit , non faciunt compositionem realem cum materia , vt comparatur ad esse . Et quod dictum est de fieri , & esse : veritatem habet de potentia , & actu , nisi in tantum , quòd semper fieri rerum naturalium videtur repugnare ipsi esse . Iuxta illud Philosophi : * Quod fit , non est , sed potentia non semper repugnat ipsi actui , & ipsi esse : cum Philosophus distinguat in 2. de Anima de * potentia dicens , quòd est potentia abiiciens actum , & non abiiciens actum . Quantum ergo ad potentiam abiicientem actum , quia non potest subiici actui talis potentia sine transmutatione , oportet , quòd directè , vel indirectè rationes seminales , per quas materia transmutatur ad formam , faciant compositionem cum materia ,

* Fieri semper excludit esse ex Arist. 1. Phy. t. c. 71. 72. Potentia non semper excludit actum. Vide 6. Top. loco 43.

A sed potentia non abiiciens actum , vt est coniuncta actui , & esse ; vel est ipsa materia , vel si facit compositionem cum ea , hoc erit secundum rationem tantum : prout aliqua habilitas intelligitur esse in materia , per quam suscipit formam , & habet ordinem ad formam .

Aduertendum quòd nunquam essentia agentis naturalis immediatè attingit suum effectum . & ideo vult ille de causis , quòd agentia secunda semper habent mediatorem , vt quia non possunt immediatè agere per suam substantiam , semper habent virtutem aliquam , vel potentiam , per quam agunt , quæ semper est media inter substantiam , & effectum . Et ideo rationes seminales ex parte principiorum actiuorum sunt quidam ordines , vel quædam habitudines insertæ agentibus , mediantibus eorum virtutibus actiuis . B Ideo etiam directè , quantum ad virtutes actiuas , quibus mediantibus rationes seminales respiciunt agentia , faciunt realem compositionem cum agentibus . sed cum forma substantialis , quæ est effectus agentium naturalium immediatè fundetur in ipsa essentia materiæ (propter quod dictum est , quòd hyle est maximè proprium subiectum generationis) non oportet rationes seminales ex parte principij passiuui directè , & quantum ad esse facere compositionem realem cum materia , sed quasi indirectè , & quantum ad fieri .

Agentia secunda semper habent mediatorem.

1. de Gen. t. c. 24.

D V B. IIII. L A T E R A L I S .

C An ratio seminalis , tanquam tertium principium , hoc est , Priuatio ad Materiam , & Formam comparetur . Conclusio est affirmatiua .

VLTERIVS fortè dubitaret aliquis , quomodo ratio seminalis comparatur ad materiam , & formam , & ad principia actiuas ; Dicendum quòd ratio seminalis non est , nec materia , nec forma , sed est quoddam tertium principium naturæ , quòd est habilitas materiæ ad formam , quòd tertium principium Philosophus priuationem nominauit . Verum quia per illam eandem habilitationem , per quam materia habilitatur ad formam passiuè agens , vel principium actiuum habilitat materiam ad formam actiuè ; ideo sicut habilitatio , quæ ponitur tertium principium naturæ , non est forma , nec materia , quæ est potentia passiuua : ita non est agens , nec eius potentia actiuua , sed est quædam habilitatio actio inducta ab agente , per potentiam actiuam , quæ est idem , quòd habilitatio passiuè recepta in materia per suam potentiam passiuam . & quia habilitatio passiuè , & habilitatio actio non sunt , nisi una , & eadem res ; quia actio , & passio eandem rem dicunt , & non differunt secundum Philosophum , nisi sicut una , & eadem uia , qua itur Athenis Thebas : & Thebis Athenas . quantumcunq ; ratio seminalis videatur includere principia actiuua , & passiuua : nõ erunt , nisi tria principia : verè loquendo

Rõ feminalis , nec materia , nec forma.

Actio , & passio remõ differunt. 3. Phy. t. c. 21. & Cõ. in 6. prin. 3. act. & 1. de Gen. t. c. 50.

quando de principijs intrinsecis Materia, & forma, & illa habitatio, quæ est ratio seminalis, quæ tria principia vocata sunt a Philosopho, Materia, Forma, & Priuatio: Istud tamen tertium principium, quod dicitur ratio seminalis, vocatum est pluraliter rationes seminales. quia in tanta multitudine materiæ, & in tanta varietate, & diuersitate partium eius, sicut est in tota sphaera actiuorum, & passiuorum, vbi habent esse rationes seminales: tot sunt, & tantæ; & diuersæ habilitates ad formas, vt non singulariter, sed pluraliter rationes seminales dici debeant. Rursus quia tales habilitates comparatæ ad materiam sicut ad suum fundamentum non differunt secundum rem, sed secundum rationem, non sunt res, sed rationes. Ideo merito non est res seminalis, sed rationes seminales dici debent.

Quod si aliquis diceret quantitates, & qualitates actiuas, & passiuas existentes in agentibus, & patientibus, sine quibus nec agentia possunt agere, nec transmutare, nec passiuam pati, vel transmutari: debere computari inter rationes seminales; Dicemus, quod ne recedamus ab ipsis rationibus: non res ipsas, videlicet quantitates, & qualitates, sed habilitates, quas consequuntur actiua, & passiuam ex dictis rebus: videlicet quantitatibus, & qualitatibus vna cum habilitatibus, quas consecuta sunt res per verbum diuinum: ponimus ad rationes seminales pertinere. Nam in prima creatione rerum fuerunt productæ res cum suis quantitatibus, & qualitatibus. Nec propter hoc dicere debemus secundum communem opinionem Sanctorum, tunc Deum inseruisse rebus rationes seminales, sed fuerunt dictæ rationes insertæ tertia die, quando dixit Deus: Germinet terra &c. Patet ergo, quod Deus inseruit terræ illa tertia die, velementis aliis non quantitates, vel qualitates (quia cum illis iam creata erant) sed habilitates quasdam, & ordines quosdam ad germinandum herbas, & arbores. Diximus autem, dictas habilitates esse insertas terræ, & elementis, quia non ex sola terra generantur plantæ, sed ex mixtione terræ cum aliis elementis. Sicut ergo ostendimus rationes seminales ex parte principij mundi non dicere formaliter, & directè ipsas res, vt quantitates, & qualitates: licet possint dicere habilitates quasdam ex ordine diuino fundatas in dictis rebus: sic potest ostendi hoc idem ex parte finis mundi. Nam post resurrectionem, & post finem mundi remanebunt elementa cum qualitatibus, & quantitatibus suis, & tamen non remanebunt rationes seminales quia iurauit Angelus per viuentem in secula seculorum: qui creauit cælum, & terram, & mare, & ea, quæ in eis sunt, quod tempus non erit Amplius. Quod habetur Apoc. 10. Quod non solum referendum est ad tempus merendi, & demerendi, sed etiam referri potest ad tempus, quod nunc

A est, quod est passio primi motus, sub quo tempore per rationes seminales fiunt generationes, & corruptiones, & transmutationes ad formam. quia cessabit tunc motus cæli: iuxta illud Habacuc. 3. Sol, & Luna steterunt in habitaculo suo: quod esse non posset, nisi cessaret motus cæli. quo cessante, non propter hoc cessabunt quantitates, & qualitates elementorum: cessabunt tamen rationes seminales. quia frustra essent tales rationes, cum per eas nihil de cætero fieri debeat.

Quod ergo dictum est de rationibus seminales: quantum ad uegetabilia orta ex germinatione terræ, veritatem habet, quantum ad aues, pisces, & animalia terrestria producta quinta, & sexta die. Nam licet fuerint producta cum suis qualitatibus, & quantitatibus: tamen propter imbecillitatem creaturæ non sufficiebant illæ quantitates, & qualitates ad se multiplicandum. Oportuit igitur superuenire diuinum verbum dicens: Crescite &c. Per quod quædam habilitates fuerunt collatæ eis ad se multiplicandum. Non ergo res ipsæ, siue ponantur quantitates, siue qualitates, siue materia, siue forma, sed habilitates fundatæ in ipsis rebus per diuinum verbum, vel per diuinum ordinem debent dici rationes seminales, & quia habilitates, quæ sunt quidam ordines, & quædam relationes comparatæ ad sua fundamenta non sunt res, sed rationes: propria locutione nominata sunt, quando non res seminales, sed rationes seminales sunt vocatæ.

D V B. V. L A T E R A L I S.

An rationes seminales sint quædam relationes. Conclusio est affirmatiua.

Alex. de Ales 2. p. q. 42. art. 9. Landul. d. 18. q. 5.

VLTERIVS forte dubitaret aliquis, quia videtur in præhabitis contineri. quod illæ habilitates sunt quædam relationes, & Philosophus videatur velle, quod nulla substantia dicitur ad aliquid, & non videtur, quod hoc stare possit. Insuper, cum ex non substantiis non fiat substantia, non videtur, quod dicta positio stare possit adhuc. Cum illæ habilitates dicantur fundari siue in materia, siue in forma, siue in qualitatibus, siue in quantitatibus: non inconuenienter dubitatur, quomodo hoc fieri habeat. Dicendum, quod quanto magis est quis sciens, tanto magis dubitat, quomodo sit actio, & passio in rebus, nisi ultra uirtutes actiuas, & passiuas in istis inferioribus recurrat ad aliquas superiores causas. Philosophus enim in 1. de Generatione non probans, nec rationes assignans, sed ex sensu, & experientia supponens ait, quod potens esse calidum, præsentem calefaciente, & appropinquante, necesse est

Aegid. super ij. Se nt. H 2 ca.

Rationes seminales cur numero multitudinis sint appellatæ.

Rationes seminales cur res non dicantur.

Rationes seminales sunt habilitates consecutæ quantitates, & quantitatibus.

Rationes seminales quando res insertæ.

Rationes seminales cur post mundi finem non erunt.

Apoc. 10.

Motus cæli finit. Habac. 3.

Rationes seminales quando res ininitæ.

Arist. in prædic. c. de Rel. & lib. 8 Met. 6. 5.

Actio & passio in rebus quomodo fiunt.

T. c. 54.

calefieri, vt stappa, quæ potest calefieri, & comburi præsentem, & appropinquante igne, necesse est calefieri, & comburi. Quod cogimur sic ponere quia sensu, & experientia sic esse videmus. Sed quomodo hoc sit difficile est videre. Nam quod ex sola appropinquatione pauperis ad diuitem ditescat pauper absque eo, quod de bursa diuitis aliquid ponatur in bursa pauperis, nullus concederet. Oportet ergo, quod diues, vt ditet pauperem, aliquid extra suam bursam mittat in bursam pauperis. Sed calidum calefaciens aliquid aliud, vt ignis calefaciens stuppam, non immittit calorem ab extra, sed facit calidum in potentia, calidum in actu, vt dicit Commentator in 12. quod ergo ad solam præsentiam actiui, & passiui hoc quidem agat, illud patiat absque eo, quod actiuum aliquid extra de sua virtute immittat passiuo: vt quod calidum calefaciat calefactibile absque eo, quod de calore aliquid immittat in calefactibile: quamuis videatur mirabile; oportet nos tamen sic dicere. quia accidens non transit de subiecto in subiectum. Calor ergo, qui est in calefaciente, nec ipse calor, nec aliqua pars eius potest transire ad calefactibile. quia nec accidens, nec pars accidentis transit de subiecto in subiectum. Cogimur ergo ponere, quod ad solam præsentiam calefacientis potentia calidum, fiat actu calidum: absque eo, quod calefaciens aliquid immittat de suo calore in id, quod est potentia calidum, quod non videtur stare posse, nisi hæc reducamus in superiores causas. Philosophus autem in 2. de Gen. videtur hoc reducere in superius corpus dicens: Quia ignis, qui est maximè actiuus sine cœlesti corpore, minus potest agere, quàm organa. Sicut ergo serra non potest secare, nisi ducta à secante, & securis non potest diuidere, nisi mota à diuidente, vt idem Philosophus ibidem videtur tangere, sic multominus ignis non potest agere, nisi motus à corpore cœlesti.

Nos tamen Theologi habentes amplius motuum ad loquendum de hac materia vltra cœleste corpus, reducimus ista in diuinum ordinem dicentes tantam esse imbecillitatem creaturæ, quod per virtutes, quas habet: non potest aliquam actionem efficere, nisi hoc sit per diuinum ordinem supponentem actiua passiuis. ex quo ordine, & ex qua suppositione actiua agunt in passiuia, & appropinquantibus actiuis, & passiuia absque eo, quod actiua immittant aliquid ab extra passiuis: fit actio, & passio, & fit productio effectuum, quo ordine amoto, amouentur rationes seminales. & quo posito, ponuntur, vt isti ordines sint quid formale in rationibus seminalibus, & in productione effectuum. Nam & post resurrectionem erunt elementa cum suis quantitibus, & qualitibus propinqua, & approximata ad inuicem, & tamen non erit ibi actio, & passio, quia subtrahetur ille diuinus ordo, secundum

A quem transmutata realiter sunt subiecta suis transmutationibus: nec non tolletur motus primi mobilis, cui omnes tales transmutationes sunt subiectæ.

Quo autem quantum ad Deum oportet ibi interuenire diuinum ordinem, patet per Apostolum ad Roma. 13. dicentem, quod non est potestas, nisi à Deo. Et subdit: Quæ autem à Deo sunt: ordinata sunt. Ignis ergo cum toto suo calore, qui est virtus actiua, non potest calefacere, nisi interueniat ibi diuinus ordo supponens calefactibilia suo calefactiuo, quo amoto, nec ignis, nec aliquod calefactiuum poterit calefacere. Nec tamen negamus, quin simul cum ordine diuino interueniat ordo cœli, secundum quem ordinem reddimus rationem eorum, quæ nascuntur, & generantur in terra. Iuxta illud Iob. 38. Nunquid nosti ordinem cœli, & pones rationem eius in terra? Isti autem ordines superadditi actiuis, & passiuis in istis inferioribus, & maxime ordines diuini vndique superantes ordinem cœli: oportet, quod sint quædam habilitates, & quædam habitudines passiuorum ad actiua, vt hæc agant, & illa patiantur. quia virtutes actiuarum, & passiuarum istorum inferiorum sine istis ordinibus ad agendum, & patiendum non sufficiunt. Et post resurrectionem verò, siue in fine mundi non tollentur qualitates, & quantitates elementorum, sed solum tollentur isti ordines, quibus fiunt generationes, & natiuitates rerum: tunc enim non erunt matres plenæ foetibus, nec mundus plenus causis nascentium, quia tunc nulli foetus procreabuntur, & nulla nascentia orientur. & quia hæc pertinent ad rationes seminales, quibus sunt matres plenæ foetibus, & mundus causis nascentium: his ergo amotis, non remanebunt rationes seminales. Remanebunt ergo elementa cum suis materijs, & formis, siue cum suis substantijs, & cum suis quantitibus, & qualitibus, & tollentur ab eis causæ nascentium, quæ sunt rationes seminales. & tunc non stabunt, sed cum non sint, nisi tria prædicamenta realia: substantia, quantitas, & qualitas, quæ sunt vltra hæc non res, sed quidam ordines, & quædam habilitates fundatæ in rebus esse possunt. Igitur, vt supra diximus, hi ordines, & hæc similitudines comparatæ ad sua fundamenta: non es, sed rationes dici debent. Cum ergo in nostris * quæstionibus disputatis distinximus prædicamenta, quia quædam * dicunt ipsas res, & huiusmodi sunt tria: Substantia, Quantitas, & Qualitas. Quoddam autem prædicamentum est, quod dicit ipsum ordinem, & hoc est quartum prædicamentum, quod est relatio. Quædam autem sunt prædicamenta, quæ non dicunt ipsas res secundum se, sed dicunt res sub ordine, & ista sunt alia sex prædicamenta, de quibus per singula distinguere præsens negotium non requirit. Quæ si dicat causæ nascentium, & dicat ratio-

Rom. 13.

Iob 38.

Rōnes seminales quæ in fine mundi cœli stabunt.

Prædicamenta realia q.

* Quæstiones disputatæ ad hunc librum, & eas credo esse ad Angelorum mensuram &c. * Prædicamentorum sufficiens. idq; sufficiens in q de mensura Angelorum q. 1. Hinc opinor quoniam supra adductas esse de mens. Ang. Vide prædicamentum sufficiens. Quod. 4 q. 3. Et dist. 2. q. 1. art. 4. Eccl. 34. q. 1. art. 1.

Accidens non migrat de subiecto in subiectum. idem numero 7. Met.

T. c. 21.

Ignis sine cœlo est de terrior organo. 2. d. Ge. 1. c. 54-55.

Elementorum mutua actio quomodo cessabit.

nes feminales ultra substantias, quantitates, & qualitates rerum, dicunt quasdam habitudines, vel quosdam ordines; ad relationes poterunt reduci, vel pertinere

Quod aut dicebatur, quod nulla substantia dicitur ad aliquid; Dicitur debet, quod omnis ordo secundum se sumptus videtur esse quaedam relatio. Sed de relatione possumus loqui multipliciter, vel ut est unum de nouem predicamentis accidentalibus, & sic non potest fundari in substantia, sed in accidente, quia non habet relatio, quod sit res, nisi ex suo fundamento. Et ideo relatio, ut est predicamentum accidentale, oportet, quod suum fundamentum immediatum habeat in accidente, ut hoc modo nulla substantia immediate dicatur ad aliquid, nec sit immediatum subiectum relationis. Sed possumus ampliare rationem relationis, ut non restringatur ad predicamentum accidentale habens immediatum fundamentum in accidente, sed ut dicat ipsum ordinem secundum se fundatum, secundum quem modum etiam in diuinis est vera relatio. Hoc ergo modo substantia potest esse immediatum fundamentum relationis, & potest dici ad aliquid. Nec propter hoc locabitur sub aliquo accidente, vel sub aliquo predicamento accidentali.

Quod autem dicebatur, quod ex non substantijs non fit substantia; Dicemus, quod ex istis habitudinibus fit substantia, non, quod ex eis substantia componatur, ut sint partes substantiae; sed fit ex eis substantia, quia per huiusmodi habitudines ex ordine diuino producuntur effectus substantiales.

D V B. VI. L A T E R A L I S.

An rationes feminales fundentur in Materia, & Forma: in Quantitatibus, & Qualitatibus. Conclusio est affirmatiua.

Vide Doctores supra citatos.

VLTERIVS forte dubitaret aliquis de eo, quod superius dicebatur, quod huiusmodi habilitates, secundum quas sumuntur rationes feminales, dicuntur fundari in materia, & forma, quantitatibus, & qualitatibus; quomodo haec fieri habeant.

Dicendum, quod tria sunt predicamenta realia, Substantia, Qualitas, & Quantitas. De quibus loquitur Commen. in 12. Quia sicut in numeris prius est unum, deinde duo, deinde tria: aut sicut in figuris primo inuenitur triangulus, secundo quadrangulus; sic etiam primo inuenitur substantia, deinde quantitas, & qualitas. Propter quod sicut triangulus est prior inter figuras rectilineas. sic substantia est prior omnibus alijs predicamentis. Et allegat ad hoc Themistius in sua abbreviatione. Substantia est ergo prior quantitate, & qualitate. Quantitas prior qualitate. & quia ista sola sunt tria predicamenta realia, oportet

et ex istis sumere res, in quibus fundantur habilitates illae, quas dicimus esse rationes feminales.

Accipiemus ergo duas substantias: materiam, quae se tenet ex parte passionis: & formam, quae se tenet ex parte actionis. Accipiemus etiam duas quantitates, videlicet quantitatem, quae est in agente, & quae est in patiente. Nam in istis corporalibus: a re indiuisibili, & a re non quanta, non potest causari nec actio, nec passio, ut declarari habet in 1. de Gen. ipsa etiam anima humana, quae de se est res indiuisibilis, quamdiu est perfectio corporis, nullam actionem potest efficere, nisi mediante re diuisibili, & re quanta. ipsum etiam intelligere non potest progredi ab anima, vel a potentia intellectiua, nisi mediante organo corporeo, & quanto: ut mediante organo phantastico. quod organum a deo est necessarium ad actum intelligendi, quod Philosophus dicit in 1. de anima. quod intelligere est phantasia, vel non est sine phantasia. Erit ergo necessaria quantitas in agente, ut fiat actio: & in patiente, ut fiat passio cum ab indiuisibili. nec hoc, nec illud fieri possit, loquendo de corporalibus rebus. Et sicut ad agendum, & patiendum in istis corporalibus requiruntur duae substantiae: materia, & duae quantitates, una in agente, alia in patiente; sic requiruntur ibi duae qualitates, vel duo modi qualitatum, videlicet qualitas actiua ex parte agentis, & passiuua ex parte patientis. Haec autem sex sic se habent ad actionem, & passionem: quia forma substantialis est primum agens, i. prima ratio agendi, sicut dicit Philosophus in de anima. quod anima est primum sentiens, i. prima ratio sentiendi. Sic etiam materia est primum patiens, id est prima ratio patiendi. Nam (proprie loquendo) nec forma agit, nec materia patitur: sed compositum agit per formam, & patitur per materiam. Illae ergo duae substantiae materia, & forma, se habent ad actionem, & passionem. quia sunt quaedam primitates agendi, & patiendi: sed duae quantitates, ut illa, quae est in agente. & quae est in patiente: & duo modi qualitatum, vel duae qualitates, actiua, quae est in agente, & passiuua, quae est in patiente, faciunt ad actionem, & passionem: aliter tamen, & aliter, quia quantitas in agente facit ad modum agendi, & quantitas in patiente ad modum patiendi. Et quia modus agendi, & patiendi est, quia agens, & patiens se tangunt: & quia sunt simul, & quia sunt approximata secundum locum, quia talia oportet esse quanta: oportet tam agens, quam patiens esse quantum. sed qualitas actiua, & passiuua faciunt ad actionem, & passionem. quia sunt ea, per quae agens agit, & patiens patitur. Propter quod hi duo modi qualitatum, secundum quos sumitur qualitas actiua, & passiuua: non solum faciunt ad modum agendi, & patiendi, sed etiam faciunt ad ipsam actionem, & passionem.

His itaque praebitis, dicamus, quod supra dicebamus, quod rationes feminales (proprie loquendo) non sint ipsae res: ut ipsae substantiae, vel

Aegid. super 1. Sent. H 3 ipse

Relatio, vt predicamentum est, no pot inmediate fundari in substantia.

Substantia an fieri possit ex non substantia.

Predicamenta quot, & q

Com. 2.

Predicamentum totum realium ordo.

T. c. 12.

T. c. 18.

Agens, & patienti quantitates necessariae.

Agens, & patienti qualitates necessariae.

Anima quo primum sentiens.

Agere est primum compositum.